Toplumcu
Demokrasi
Partisi

40 söz

50 imza

İyi Gelecek Sözleşmesi

yazılı, imzalı.

6 Aralık 2026
TDP 2026 Seçim Programı

www.**tdpkibris**.org/sozlesme

50 YILLIK GELENEK ONURLU GELECEK

Söz uçar, yazı kalır.

Elli milletvekili adayımız

Bu kitap bir toplum sözleşmesidir. Bir tarafında bu ülkenin insanı, öbür tarafında Toplumcu Demokrasi Partisi vardır. Kırk sözün altına elli milletvekili adayımız kendi eliyle imza attı. İmza süs değil, taahhüttür: atan geri alamaz, okuyan hesabını sorar. Bu sayfadaki her imza, size verilmiş ve adıyla üstlenilmiş bir sözdür.

Değerli yurttaşlarım,

Bu memleketin geleceğini, bugünün çıkar hesaplarına teslim etmeyeceğiz.

Çalıştığı hâlde geçinemeyen insanımızın yorgunluğunu görüyoruz. Hastane kapısında bekleyenlerin kaygısını, kendi evini kurmayı her yıl erteleyenlerin sıkışmışlığını, evladına burada bir gelecek arayan ailelerin endişesini biliyoruz. Siyasetin sorumluluğu, bu hayatlara dokunmak ve insanımızın önünü açmaktır.

Ben bu sorumluluğu üstleniyorum.

Dürüst çalışanın hakkını aldığı, yurttaşın işini gördürmek için tanıdık aramadığı, kimsenin tedavisini parasızlık yüzünden ertelemediği bir ülke için mücadele ediyoruz. Kamu kaynaklarına uzanan elin hesabını sormak, emeğin karşılığını korumak, bu topraklarda geleceğe güvenle bakabilmek için buradayız.

Elli yıllık toplumcu mücadelemizin birikimini bugünün sorumluluğuyla buluşturuyoruz. Geçmişimiz bize cesaret veriyor. Önümüzdeki görev, bu birikimi insanımızın günlük hayatında hissedeceği bir değişime dönüştürmektir.

İyi Gelecek Sözleşmesi'ni bu kararlılıkla hazırladık.

Nüfusunu bilen ve hizmetlerini gerçek ihtiyaca göre planlayan bir devlet. Sağlığı güvence altına alan bir sistem. Kamuya girişte liyakat, kamu harcamalarında açıklık, yönetimde hesap verme. Kıbrıslı Türklerin iradesine sahip çıkan, bu adada eşitlik ve barış için çalışan bir siyaset.

Bu kitabın her sayfasında kurmak istediğimiz geleceğin bir parçası var. Altında da bizim imzamız.

Genel Başkan olarak bu sözlerin siyasi sorumluluğunu üstleniyorum. Birlikte yola çıktığım arkadaşlarımın bilgisine, dürüstlüğüne ve memleket sevgisine güveniyorum. Bu güveni hak etmek için çalışmak, verdiğimiz sözün arkasında durmak ve yaptığımız işi açıkça anlatmak hepimizin görevidir.

Sizden de bu kitabı saklamanızı istiyorum. Yazdıklarımızı yaptıklarımızla karşılaştırın. Gecikenin nedenini, tamamlananın sonucunu, yapılamayanın gerekçesini sorun.

Hesap vermekten kaçan hesap soramaz. Bizim imzamız, bize de hesap sorabilmeniz içindir.

6 Aralık'ta TDP'ye vereceğiniz her oy, bu sorumluluğu Meclis'e taşıyacak. O güvenin ağırlığını biliyorum. Sizin adınıza üstleneceğim her görevde, verdiğim her kararda bu ağırlığı taşıyacağım.

Biz, evlatlarının ardından el sallayan son kuşak olacağız. Geleceği yeniden bu topraklarda kuran kuşak olacağız.

Bunun için çalışacağız. Bunun için mücadele edeceğiz. Verdiğimiz sözün hesabını vereceğiz.

İyi Gelecek seninle gelecek.

Zeki Çeler
Toplumcu Demokrasi Partisi Genel Başkanı

Zeki Çeler · TDP Genel Başkanı

Önsöz

İyi Gelecek Sözleşmesi, Toplumcu Demokrasi Partisi'nin 6 Aralık 2026 seçimleri için hazırladığı yazılı taahhütler bütünüdür. Parti Programımız ve İyi Gelecek Vizyonumuz temelinde hazırlanan bu kitapçık; ülkemizin sorunlarına yaklaşımımızı, önerdiğimiz çözümleri ve üstleneceğimiz sorumlulukları bir araya getirir.

Kitapçığın başlangıcındaki Teşhis bölümü, sorunların ortak kaynaklarını üç başlıkta ele alır: vizyonsuzluk, sistemsizlik ve toplumsal yozlaşma. Bu değerlendirme, ilerleyen sayfalardaki çözüm önerilerinin hangi ihtiyaçlardan doğduğunu açıklar.

Ana program dört bölümden oluşur: Geçim, Yaşam, Devlet ve Kıbrıs. Bu bölümlerde yer alan kırk söz; ekonomiden çalışma yaşamına, sağlıktan eğitime, kamu yönetiminden çevreye ve barışa kadar uzanan politika önerilerimizi içerir. Her sözde ulaşmak istediğimiz hedefi ve bu hedef doğrultusunda yapmayı öngördüğümüz çalışmaları anlatıyoruz. Takvim ve uygulama araçları, taahhütlerin nasıl hayata geçirileceğini izlemeye yardımcı olur.

Kitapçığın içindeki İlk 90 Gün Acil Eylem Planı, öncelikli işlemleri ayrı bir çalışma programında toplar. Meclis'te temsil edildiğimizde yürüteceğimiz çalışmalar ile hükümet sorumluluğu üstlendiğimizde atacağımız adımlar iki ayrı hat üzerinde gösterilir. Hükümet protokolü için belirlediğimiz öncelikler olası bir ortaklıkta savunacağımız temel taahhütleri ortaya koyar.

Her sözün altındaki Takvim ve Araç satırı, taahhüdün ne zaman ve hangi araçla hayata geçirileceğini gösterir. Son bölümdeki Hesap Listesi kırk sözü tek tek işaretlemeniz için hazırlandı; bu sayfalar ilgili söz'lerle birlikte okunmalı, hedeflerin kapsamı ve koşulları ana metinde aranmalıdır.

7 Aralık bölümü seçim sonrasındaki takip ve hesap verme sorumluluğumuzu anlatır. Sizden bölümü ise görüş, eleştiri ve önerilerinizi paylaşmanız için bir çağrıdır.

Kitapçığı baştan sona okuyabilir veya doğrudan ilgilendiğiniz Söz'den başlayabilirsiniz. Bölümler arasındaki göndermeler birbirini tamamlayan önerilere ulaşmanızı kolaylaştırır.

Bu belgeyi saklayın. Seçimden sonra yeniden açın. Yazılan hedeflerle yapılan işleri karşılaştırın; ilerlemeyi, gecikmeleri ve sonuçları sorun.

İyi Gelecek Sözleşmesi okunmak, tartışılmak ve takip edilmek için hazırlandı.

Teşhis

Vizyonsuzluk. Sistemsizlik. Toplumsal yozlaşma.

Bir ülkenin hedefi kaybolduğunda geleceği belirsizleşir. Kuralları işlemediğinde hayat güvencesizleşir. Hesap sorulmadığında haksızlık yerleşir. Bu üç sorun birbirini besler; bedeli evde, işte, hastanede ve yolda karşımıza çıkar.

Vizyonsuzluk. Günü kurtarmaya odaklanan yönetim, yarının sorunlarını büyütür. Gerçek nüfusu, ihtiyaçları ve kaynakları birlikte değerlendirmeden okul, hastane, yol ve konut planlanamaz. Hazırlanan planlar uygulamaya, takvime ve sorumluluğa bağlanmadığında sorunlar bir sonraki bütçeye, bir sonraki hükümete, bir sonraki seçime taşınır. İnsanlar kendi hayatlarını planlayamaz hâle gelir. Gençlerin burada kurmak istediği gelecek belirsizleşir. Hedef koymayan yönetim, ulaşamadığı sonucun hesabını da vermez.

Sistemsizlik. Kuralların varlığı, uygulanmasını sağlayan kurumlar ve denetimle anlam kazanır. Elektrik kesildiğinde üretim aksar; ilaç bulunamadığında tedavi gecikir; denetim işlemediğinde insan hayatı tehlikeye girer. Görevin kime ait olduğu, ne zaman yapılacağı ve yapılmadığında ne olacağı açık olmalıdır. Her facianın ardından denetim ve sorumluluk zinciri araştırılmalı, ihmali saptananlar hesap vermelidir. Atamaları siyasi sadakate, hizmeti kişisel ilişkilere bağlayan anlayış, devletin güvenilirliğini aşındırır.

Toplumsal yozlaşma. Kayırmacılık ödüllendirildiğinde, yolsuzluk cezasız kaldığında ve kamu kaynakları kişisel çıkara açıldığında toplumun adalet duygusu yaralanır. Hakkını almak için aracı arayan yurttaş, kurala uymanın karşılığını sorgulamaya başlar. Dürüstlük saflık, ayrıcalık beceriklilik sayılır hâle gelir. Haksızlığa alışmak, onu gelecek kuşaklara devretmektir. Yozlaşmayla mücadele; kamu gücünü kullananlardan hesap sormayı, dürüst emeği korumayı ve kuralların herkese uygulanmasını gerektirir.

Vizyon ve sistem için mücadele. Bu döngüyü, hedefi belli bir vizyon ve işleyen bir yönetim düzeniyle kıracağız. TDP'nin 2030 Vizyonu, ülkenin ihtiyaçlarını bugünden görme ve geleceğini planlama sorumluluğudur. Nüfusumuzu sayacak, hizmetleri gerçek ihtiyaca göre planlayacağız. Bağımsız denetim, açık ihaleler, liyakat ve yolsuzlukla mücadeleyle kamu kaynaklarını koruyacağız. Genel Sağlık Sigortası'yla sağlık güvencesini genişletecek; dijital devletle işlemleri izlenebilir, hizmetleri erişilebilir hâle getireceğiz. Üretimi, bilgiyi ve teknolojiyi buluşturarak insanımızın burada çalışabileceği, kazanabileceği ve geleceğini kurabileceği imkânları büyüteceğiz. Kıbrıslı Türklerin iradesine sahip çıkarak bu adada eşitlik ve barış için çalışacağız.

Amacımız, insanımızın emeğine, kurumlarına ve yarınlarına yeniden güvenebilmesidir. Bu kitabın devamındaki kırk Söz, o güveni yeniden kurmak için üstlendiğimiz sorumlulukları anlatır.

6 Aralık'ta yönü değiştireceğiz. 2030'a uzanan yolda, verdiğimiz sözleri çalışarak ve hesap vererek hayata geçireceğiz.

Kırk söz

1 GEÇİM

1	Kayıt dışı ekonomiyi üç yılda yarıya indirecek, vergiyi tabana yayacağız.	8
2	Hayat pahalılığı kriz masasını ilk gün kuracağız.	10
3	Hızlı internet ve Özel Ekonomik Bölge'yle 2030'da üç yüz teknoloji şirketi kuracağız.	11
4	Her çalışana güvence, her işverene teşvik: özel sektörde toplu sözleşme yaygınlaşacak.	13
5	Beş yılda sebze ithalatını yüzde kırk, yem ithalatını yüzde otuz azaltacağız.	14
6	Turizm gelirini ikiye katlayacak, her kumarhane makinesini Maliye'ye bağlayacağız.	16
7	Sıfır Atık politikasını orta vadede hayata geçirecek, Depozito İade Sistemi'ni kuracağız.	17
8	Daha az saat, aynı maaş: çalışma süresini pilot uygulamalarla kademeli kısaltacağız.	18
9	Sosyal Konut Yasası doksan günde Meclis'te olacak; her kira sözleşmesi kayda girecek.	19
10	Güvenli krediyi ve hızlı, şeffaf icrayı ilk yıl yasalaştıracağız.	20

2 YAŞAM

11	Genel Sağlık Sigortası'nı ilk yıl yasalaştıracak, hak sahiplerini kapsama alacağız.	22
	— Genel Sağlık Sigortası Dairesi	25
12	Eğitim Master Planı'nı ilk yıl paydaşlarla hazırlayacak, Eğitim Şûrası'nı toplayacağız.	26
13	Gençlik Meclisi'ni yasayla kuracak, her lisanslı sporcuyu sigortalayacağız.	28
14	Her yaşam evi ruhsatlı, her denetim habersiz olacak.	30
15	Özel gereksinimli bireyi doğumdan yaşam boyu destekleyecek, aileyi kaygıdan kurtaracağız.	31
16	Ev İçi Şiddet Yasası'nı ilk yıl geçirecek, her mağdura ücretsiz adli yardım sağlayacağız.	33
17	Sanatçı Hakları Reform Programı'nın altı yasasını ilk yıl Meclis'e sunacak, sanatı eğitimle bütünleştireceğiz.	36
18	Altı ilçede hayvan bakımevi kuracak, kısırlaştırmayı ücretsiz yapacağız.	38
19	Özerk ve sivil Afet Yönetim Kurumu'nu ilk yıl yasayla kuracağız.	40

3 DEVLET

20	Dokunulmazlığı kürsüyle sınırlayan Anayasa değişikliğini Meclis'e sunacağız.	42
21	Yargıya özerk bütçe, daha çok yargıç ve mahkeme, dijital duruşma sağlayacağız.	43
22	Bu ülkede yaşayan herkes on iki ayda sayılacak.	44
	— Nüfus ve Kapasite Yüksek Kurulu	45
23	Devletin her işinin bir sahibi, her hizmetinin bir süresi olacak.	46
24	Kamu hizmetlerinin en az yarısını dört yılda dijitalleştirecek, tek e-Devlet kapısında toplayacağız.	47
25	Her belediye bütçesinin en az yüzde onu yurttaş oyuyla belirlenecek.	48
26	Basın yasasını gazetecilerle birlikte yazacağız: özgür ve nitelikli basın.	49
27	Açık Veri Portalı'nda ilk yıl yüz veri seti yayımlayacağız.	50
28	Silah ruhsatını beş yılda bir sağlık ve sicil denetimiyle yenileyeceğiz.	51
29	Zorunlu askerlik süresini bu dönem kısaltacak, sivil hizmet yasasını Meclis'e sunacağız.	52
30	Şartlı tahliyeyi nesnel ölçüte, ihmalle ölüme sebebiyeti adil cezaya bağlayacağız.	53
31	Trafikte sıfır tolerans uygulayacak, toplu taşımayı tek kartla gece yarısına kadar yayacağız.	54

4 KIBRIS

32	Elektriğin yarısını 2035'te yenilenebilirden üretecek, su kaybını yarıya indireceğiz.	56
33	Her yeni inşaat ruhsatına bağımsız statik denetim ve gri su şartı koyacağız.	58
34	Kamusal erişime kapatılan kıyıları halka açacak, kıyıda yüz metre yasağını tavizsiz uygulayacağız.	60
35	Millî gelirin yüzde bir buçuğunu kademeli olarak Ar-Ge'ye ayıracağız.	61
36	Teknoloji ve Dijital Dönüşüm Bakanlığı'nı kuracak, kritik veriyi ada içinde tutacağız.	62
37	Kıbrıs Barış ve Etnografya Müzesi'ni dönem sonuna kadar açacağız.	63
38	AB müktesebatına uyum takvimini Meclis'e sunacak, Yeşil Hat ticaretini genişleteceğiz.	64
39	Ambargolara karşı her federasyona ayrı dosya açan diplomasi birimi kuracağız.	66
40	Kıbrıslı Türklerin iradesiyle çözümü savunacak, yeni geçiş kapılarını resmen teklif edeceğiz.	68

1

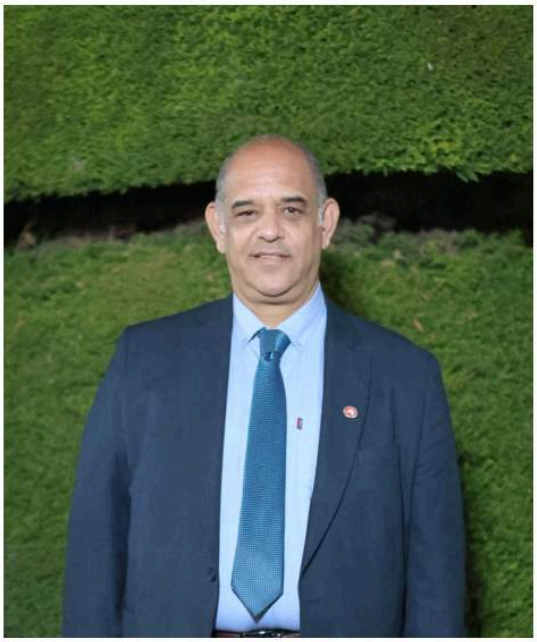
GEÇİM

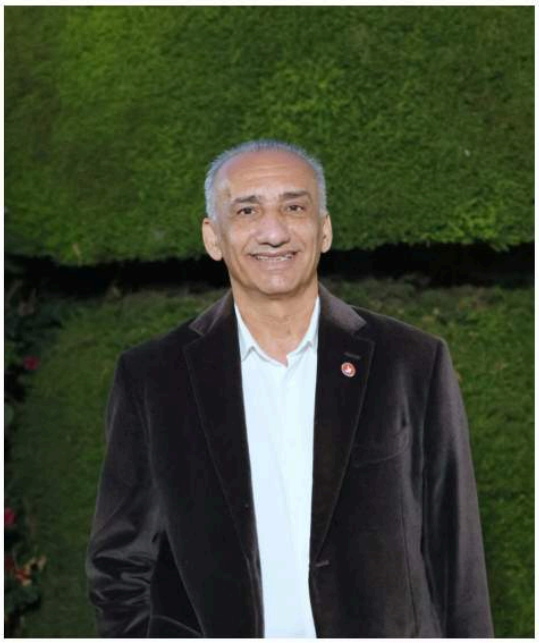
Ay sonunu getirmenin politikası.

1	Kayıt dışı ekonomiyi üç yılda yarıya indirecek, vergiyi tabana yayacağız.	8
2	Hayat pahalılığı kriz masasını ilk gün kuracağız.	10
3	Hızlı internet ve Özel Ekonomik Bölge'yle 2030'da üç yüz teknoloji şirketi kuracağız.	11
4	Her çalışana güvence, her işverene teşvik: özel sektörde toplu sözleşme yaygınlaşacak.	13
5	Beş yılda sebze ithalatını yüzde kırk, yem ithalatını yüzde otuz azaltacağız.	14
6	Turizm gelirini ikiye katlayacak, her kumarhane makinesini Maliye'ye bağlayacağız.	16
7	Sıfır Atık politikasını orta vadede hayata geçirecek, Depozito İade Sistemi'ni kuracağız.	17
8	Daha az saat, aynı maaş: çalışma süresini pilot uygulamalarla kademeli kısaltacağız.	18
9	Sosyal Konut Yasası doksan günde Meclis'te olacak; her kira sözleşmesi kayda girecek.	19
10	Güvenli krediyi ve hızlı, şeffaf icrayı ilk yıl yasalaştıracağız.	20

Milletvekili adaylarımız. Soldan sağa, üstten alta: Erman Yaylalı, Barış Baydar, Haluk Giray, Çile Atamer, Ahmet Denizer, Mehmet Metin Şenova, Muhammet Gözay, Cemal Sunar

Ekonomi ve mali politikalar

1

Kayıt dışı ekonomiyi üç yılda yarıya indirecek, vergiyi tabana yayacağız.

Kayıt dışı üç yılda yarıya. E-faturayı tüm işletmelerde zorunlu kılacak, merkezi gelir takibiyle tek dijital mali sistemi kuracağız; nakit kullanımına sınır gelecek, gayrimenkul, kripto, kumarhane ve finanstaki kayıt dışı para akışı dijital takiple izlenecek (➔ Söz 6, 9). Kayıt dışı ekonomiyi üç yılda yarıya indireceğiz; ölçüm bağımsız İstatistik Kurumu'nun kayıt dışılık endeksiyle yapılacak, sonuç her yıl açıklanacak.

Vergi tabana. Az kazanandan az, çok kazanandan çok alan kademeli gelir ve kurumlar vergisi reformunu ilk yıl Meclis'e sunacağız. Vergi affı ve muafiyetlerdeki partizanlığa son vereceğiz; kayda giren her işletme için ilk yıl geçiş indirimi uygulanacak. Üç yıl boyunca vergisini tam ve zamanında ödeyen yurttaş ve işletme izleyen dönemde teşvik ve indirimle ödüllendirilecek. Vergi gelirleri beş yılda yüzde otuz beş artacak; hedef enflasyondan arındırılmış gerçek artışla ölçülecek.

Kayıtlı ekonomiyi büyüten model. Kayıt, büyümenin zeminidir. Ekonomiyi tüketime dayalı yapıdan verimli üretim, teknoloji, turizm ve ihracat temelli modele taşıyacağız; hizmet ve niş ürün ihracatı odaklı, bölgesel ve dijital olarak büyüyeceğiz. 2035 hedefimiz ihracatı üç katına, turizm gelirini iki katına çıkarmış, genç işsizliğini yüzde kırk azaltmış bir ekonomidir.

Şeffaf yatırım. Yatırımlar kara para aklamayı engelleyen, yerel istihdamı ve yerel tedarik zincirini teşvik eden, Kıbrıslı Türklerin ekonomik özerkliğini koruyan bir modelle şekillenecek. İstihdam yaratan yatırımların hızlı, şeffaf ve tek merkezden yapılabilmesi için Yatırım Geliştirme Ajansı'nı güçlendireceğiz; teşvikler açık veri olacak.

Yerli üretim ve enerji. Yerli üreticinin enerji ve hammadde maliyetini düşürecek doğrudan destekler başlatacağız; yerli üretim yapan işletmelere sanayi bölgelerinde yer açacak, yeşil üretime geçiş hibesi vereceğiz. Coğrafi işaret tescillerini tamamlayacak, hellimin AB pazarına erişimini destekleyeceğiz.

Esnaf, KOBİ ve bankalar. Küçük esnaf ve KOBİ'ler için kamu bankası güvenceli, düşük faizli mikro kredi açacağız; genç girişimciye hibe ve ilk üç yıl vergi muafiyeti ➔ Söz 13. Zincir mağazaların haksız rekabetine karşı düzenleme yasası çıkaracağız. Kalkınma Bankası'nı siyasi müdahaleden arındırıp üretim görevine döndüreceğiz (➔ Söz 10).

Takvim Dönem sonu **Araç** Yasa

2

Hayat pahalılığı ve tüketici hakkı

Esas hedefimiz hayatı ucuzlatmaktır.

Hayat pahalılığı kriz masasını ilk gün kuracağız.

Kriz masası. Mal ve Hizmetler (Düzenleme ve Denetim) Yasası çerçevesinde, temel gıda ve tüketim maddelerindeki fahiş fiyat artışlarına karşı kriz masasını ve denetim ekibini göreve geldiğimiz gün kuracağız. Masa haftalık fiyat raporunu kamuya açıklayacak. Raf ile kasa arasındaki fiyat farkına ve stokçuluğa karşı Fiyat ve Haksız Rekabet Zabıtası'nı yetkilendireceğiz.

Ücret ve ödenek. Hayat pahalılığı ödeneğini kamu ve özel sektördeki tüm çalışanlara zamanında ve gerçek enflasyonu yansıtacak biçimde ödeyeceğiz. Sektörel bazda taban maaşı tarafsız ve bilimsel ölçümlemeyle belirleyeceğiz.

Dokunulmaz rakamlar. Gerçek enflasyon, bağımsız ölçülen enflasyondur. İstatistik Kurumu'nu yasayla tam bağımsız hale getireceğiz: ölçüm yöntemi, veri ve yayın takvimi hiçbir bakanlığın onayına bağlı olmayacak. Hangi parti kazanırsa kazansın, rakamlar dokunulmaz olacak.

Tarladan rafa. Çağdaş Hal Yasası'nı çıkaracak, üretici ile tüketici arasındaki aracı kârını kayıt altına alacağız. Dijital Fiyat Takip Sistemi ile ürünün tarladan çıkış fiyatı ve raf fiyatı etikette birlikte yazılacak.

KDV ve fon. Temel tüketim maddelerinin KDV ve fon oranlarını hayatı ucuzlatma kampanyası çerçevesinde yeniden değerlendireceğiz. Vergi reformu ve kayıt dışıyla mücadele → Söz 1.

Tüketici hakem heyeti. Her ilçede Tüketici Hakem Heyeti kuracağız; tüketici uyuşmazlıkları günler değil saatler içinde çözülecek. Tüketici davalarına bakan müstakil mahkemeleri yasayla kuracağız.

Takvim İlk 90 gün **Araç** Genelge

Dijital altyapı, Teknoloji Özel Ekonomik Bölgesi ve niş sektörler

2030 hayal değil, tercih.

3

Hızlı internet ve Özel Ekonomik Bölge'yle 2030'da üç yüz teknoloji şirketi kuracağız.

Yüksek hızlı internet. Fiberi kent-kırsal ayrımı olmadan ülke geneline yayacak; ev, işletme, okul ve kamu kurumuna uygun fiyatlı internet sağlayacağız. Ortak altyapıdan her yetkili sağlayıcı eşit koşullarda yararlanacak.

Yerli iletişim konsorsiyumu. Yerli internet servis sağlayıcılarının birikimini ve yatırım gücünü birleştiren Yerli İletişim Altyapısı Konsorsiyumu'nu destekleyeceğiz; katılım şeffaf ve eşit olacak. Konsorsiyum Telekomünikasyon Dairesi'yle çalışacak; düzenleyicinin bağımsızlığı korunacak.

Tek çatı yasa. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Yasası 2005'ten beri yürürlükte. Dağınık mevzuatı tek çatıda yeniden yazacak, Dijital Ada Yasası taslağını ilk doksan günde Meclis'e sunacağız; teşvikler açık veri olacak.

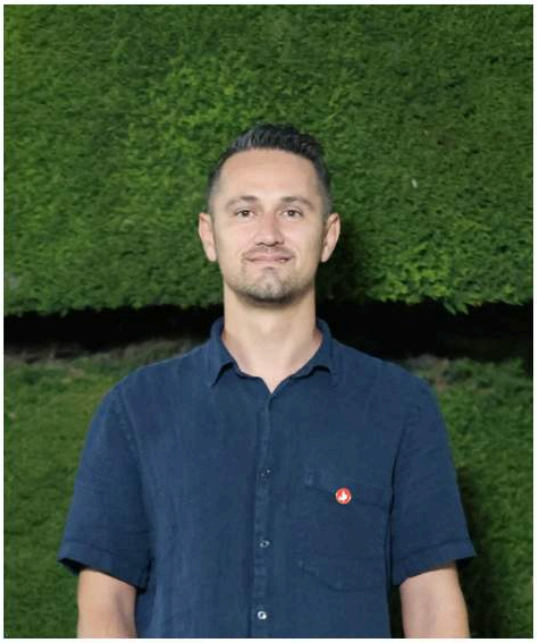
Statü, üç kampüs ve iki teknoloji köyü. Özel Ekonomik Bölge bir statü olacak: şirkete verilecek, adanın her yerinde geçerli; kazancın en az yüzde yetmişi ihracattan gelecek; başvuru, denetim ve çıkış usulleri yasada yazılacak. Lefkoşa ana kampüs, Mağusa Oyun ve Yazılım Kampüsü, Güzelyurt-Kalkanlı yapay zekâ kuluçkası, Lefke ve Karpaz Teknoloji Köyleri; kampüs protokolleri ilk doksan günde.

Teşvik. İhracat kazancı ilk beş yıl vergisiz, sonraki beş yıl yüzde beş vergili olacak. Şirket çevrim içi üç iş gününde kurulacak; yabancı uzaktan çalışanlar için Dijital Göçebe İzni pilotu ilk yıl başlayacak. Beşinci yıldan sonra istihdamın en az yüzde kırkı yurttaş ya da beş yıllık mukim olacak (→ Söz 22). Bahis, kumar, kripto ve forex teşvik alamayacak.

Oyun sektöründe öncülük. Dijital mağazadan satılan oyun sektörü öncelikli gelişim alanı olacak. İlk Oyun Hibesi ile her yıl yirmi ekibe 25.000 dolar ve yayıncı eşleştirmesi; 2030 hedefi altmış stüdyo, sekiz yüz çalışan, 40 milyon dolar gelir.

Ajans ve fon. Bölgeyi özerk Dijital Ada Ajansı yönetecek; kurulunda bakanlık, üniversiteler, odalar, sektör ve Gençlik Meclisi olacak. 50 milyon dolarlık Girişim Sermayesi Fonu kurulacak; Ar-Ge fonu ve yüzde bir buçuk hedefi → Söz 35. Hedef: üç yüz şirket, üç bin nitelikli iş, 100 milyon dolar ihracat.

Takvim Dönem sonu **Araç** Yasa

Milletvekili adaylarımız. Soldan sağa, üstten alta: Olgu Tansuğ, Ceylan Mehmet, Hakan Üredi, Erhan Keser, Füruzan Sel

Çalışma yaşamı ve özel sektörde sendika

Hem emeği hem ulusal sermayeyi koruyacağız.

4

Her çalışana güvence, her işverene teşvik: özel sektörde toplu sözleşme yaygınlaşacak.

Sendika ve toplu sözleşme. 2018–2019'da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nı üstlendik; 1 Mayıs'ı tüm çalışanlar için tatil ilan ettik. Özel sektörde sendikal örgütlenmeyi yasakla değil, sosyal diyalog ve teşvikle yaygınlaştıracağız: toplu sözleşme imzalayan işverene vergi ve prim teşviki, çalışana sigorta desteği vereceğiz; sendika üyeliği nedeniyle işten çıkarmaya karşı mevcut yasal korumayı etkin uygulayacağız.

Çalışma süresi. Haftalık çalışma süresinin kırk saat üst sınırı fiilen uygulanacak; dijital puantaj kayıt dışı mesaiyi bitirecek, fazla mesai eksiksiz ödenecek. Haftada en az bir buçuk gün kesintisiz dinlenme, yıllık izin ve kıdem tazminatı hakları denetlenecek. Uzaktan ve karma çalışma hakkı ile sürelerin kademeli kısaltılması → Söz 8.

Gece çalışanları ve kuryeler. Gece çalışanlarının yıpranma payını artıracak, gece mesai farkını iyileştireceğiz. Yemek, kargo ve market kuryelerinin güvencesiz çalıştırılmasına son verecek; kuryeleri iş kazası sigortası, kıdem tazminatı ve iş güvenliği kapsamına alacağız.

İş sağlığı ve güvenliği. Denetimi dijitalleştireceğiz: şantiye, maden ve ağır sanayide risk temelli, habersiz ve kayıtlı denetim. Çalışma Dairesi müfettiş kadrosunu liyakat esasıyla nitelik olarak güçlendirecek, iş süreçlerini paydaşlarla yeniden tanımlayacağız. Ölümlü ve ağır yaralanmalı kazalarda sorumluluk işletme yönetimine kadar uzanacak; koruyucu ekipman sağlamayan işletme kamu ihalelerine giremeyecek.

Kayıt ve eşitlik. Kayıt dışı çalışmayı kayda alacak; primler asgari ücret üzerinden değil gerçek maaş üzerinden yatırılacak. Yabancı işçinin pasaportuna el koymaya karşı İnsan Ticareti ile Mücadele Birimi'ni etkinleştireceğiz. Eş değer işte kadın-erkek ücret farkını kapatacak; iş yerinde psikolojik şiddete (mobbing) karşı işverene önleyici politika yükümlülüğü getireceğiz.

Sosyal güvenlik ve aile. Sosyal Sigortalar Dairesi ile İhtiyat Sandığı'nı özerk, şeffaf ve siyasi müdahaleden uzak yapıya kavuşturacağız; büyük işletmelerin prim borcu affedilmeyecek. Hiçbir emekli maaşı asgari ücretin altına düşmeyecek. Doğum öncesi ve sonrası izinleri çağdaş standartlara göre yeniden düzenleyecek, babalık iznini genişletecek; iş yeri kreşlerini teşvik edeceğiz.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

5

Tarım, hayvancılık ve gıda egemenliği

Beş yılda sebze ithalatını yüzde kırk, yem ithalatını yüzde otuz azaltacağız.

Envanter ve master plan. Hayvan varlığı, su kaynakları ve ekilebilir arazi envanterini ilk yıl çıkaracağız; nüfus verisi sayımdan gelecek (→ Söz 22). Meslek örgütleri, üniversiteler ve kooperatiflerle Tarım ve Hayvancılık Master Planı'nı hazırlayıp üç yıl içinde uygulamaya koyacağız. Sözleşmeli tarım ve taban fiyattan alım üreticiyi koruyacak.

Girdi maliyeti. Gübre, yem, tohum, ilaç ve tarımsal ekipman ithalatındaki vergi ve fonları ilk otuz günde sıfırlayacak ya da indireceğiz. Çiftçi ve besiciye vergisiz tarımsal akaryakıt ve üretimde özel elektrik fiyatı uygulayacağız. Yem bitkisi ekimine dönüm başına teşviki artıracak, teşviki hayvan başına değil üretim miktarına bağlayacağız.

Kooperatif ve hal. Kooperatif Şirketler Yasası'nı yenileyecek, en az iki toptancı hali kurup işleteceğiz. Kamusal Mahalle Pazarları ve üretici-tüketici kooperatifleriyle üreticiyi doğrudan tüketiciyle buluşturacağız; otel, kamu kurumu ve okul yemekhaneleri gıdanın en az yüzde kırkını yerel üreticiden alacak.

Katma değer köyde kalacak. Kırsal kalkınmayı niş ürüne bağlayacağız: Lefke cevizi, Tatlısu harnubu, portakaldan kozmetik, çilekten reçel gibi katma değerli üretim için köylerde küçük atölye KOBİ'leri kurduracak, üreticiye eğitimle birlikte pazarlama ve satış desteği vereceğiz; tütün gibi coğrafyamıza uygun ürünler yeniden teşvik edilecek. Zeytin, zeytinyağı ve hellimi sübvansiyonla destekleyecek, kooperatifleşmeyle sürdürülebilir kılacağız.

Tohum, su, denetim. Ulusal Tohum Bankası'nı ve bölgesel tohum merkezlerini kuracağız. Kimyasal gübre ve pestisiti kademeli azaltacak; seracılık, topraksız ve dikey tarım, mantar üretimi ve tıbbi-aromatik bitkileri öncelikli alan yapacağız. Modern sulamayı teşvik edecek; Türkiye'den gelen su ile arıtılmış atık suyu kamusal ve adil yöneteceğiz. Gıda denetim laboratuvarlarını güçlendirecek, tarladan sofraya izlenebilirliği kuracağız.

Tarım, hayvancılık ve gıda egemenliği · devam

İşleme ve ihracat. Et kombinasını faal hale getirecek, kesimlik hayvanı üreticiden alıp uygun fiyattan piyasaya sunacağız. Depolama, paketleme ve markalama tesislerine teşvik vereceğiz; dış pazara giden her ürün standart belgesiyle çıkacak. Hellim dışı süt ürününe ek teşvik, işlenmiş yerli ürüne düşük KDV ve ihracat desteği vereceğiz; hellim ihracatını beş yılda ikiye katlayacağız. Balıkçılık → Söz 34. İthalat hedefleri tüketici fiyatları izlenerek yürütülecek; 2035'e kadar tarımsal üretimi yüzde yetmiş artıracağız.

Milletvekili adaylarımız. Soldan sağa: Umut Kadı, Şifa Çika, İlker Balkır

Takvim Dönem sonu **Araç** Yasa

6

Turizm ve gece ekonomisi

Turizm gelirini ikiye katlayacak, her kumarhane makinesini Maliye'ye bağlayacağız.

On iki ay turizm. Yaz sezonuna ve kumarhaneye sıkışmış modelden on iki ay yaşayan turizme geçeceğiz. Hükümet değişikliğinden etkilenmeyen Turizm Master Planı'nı hazırlayacak; tanıtım ve kalite takibini tek elden yürüten Destinasyon Yönetim Birimi'ni kuracağız. Bölgeler uzmanlaşacak: Girne marina ve üst gelir grubu, Karpaz eko-turizm, Lefke-Güzelyurt tarım turizmi, Lefkoşa kongre ve kültür, Gazimağusa gençlik ve üniversite turizmi.

Gelir esnafa yayılacak. Eğitim, kongre, spor, yaşlı bakım, marina ve yat turizmi öncelikli olacak; inanç, arkeoloji ve gastronomi turizmi gelişecek. Yürüyüş rotaları, tarihi alan bağlantıları ve yerel pazarlarla gelir esnafa yayılacak; yerel ürün satış noktalarına kira desteği vereceğiz. Tarihi köylerde butik turizmi ve köy pansiyonculuğunu destekleyeceğiz; oteller yerel ürün alım kotasına tabi olacak. Küçük işletmeleri ortak pazarlama ağına taşıyacak, Turizm İnovasyon Fonu'nu kuracağız.

Oyun Kontrol Kurulu. KKTC Oyun Kontrol Kurulu'nu ilk yıl yasayla kuracağız: sahipler, yöneticiler ve kilit personel finansal ve adli geçmiş kontrolünden geçecek; kurul belgesi olmayan kimse kumarhanede çalışamayacak. Yıllık lisans ücreti oyun gelirinin yüzde onu olacak. Sanal bahis işlettiği saptanan kumarhanenin lisansı iptal edilecek.

Makine Maliye'ye bağlı. Tüm oyun makineleri Maliye Bakanlığı sistemine çevrim içi bağlanacak; canlı oyun masalarında maaşı işletmece ödenen devlet görevlisi denetçi bulunacak, gelir anlık vergilendirilecek. Oyuncu depozitosu ve günlük oyun geliri devlet bankasına yatacak; depozito yüzde üç vergilendirilecek. Kumarhane geliri kamu sağlığı, bağımlılıkla mücadele ve eğitim fonlarına aktarılacak. Masa ve makine başında içki servisi yasaklanacak.

Otelin çevre sorumluluğu. Otel yatırımlarında ÇED katı uygulanacak; kıyı işgali ve yüz metre kuralı ➜ Söz 34. Kumarhaneli oteller elektriğini kendi güneş parkından karşılayacak, kendi arıtma tesisini kuracak; mutfak atığı komposta, ambalaj geri dönüşüme gidecek.

Gece ekonomisi. Gece yaşamını düzenleyen bağımsız Gece Ekonomisi Yönetim Kurulları kuracağız; gece çalışanının mesai farkı ve yıpranma payı ➜ Söz 4. Gürültü yalıtım standardı katı uygulanacak; gürültü yaratan işletmeye ruhsat iptaline varan yaptırım gelecek. Kent Estetiği ve Mimarisi Yasası ile tabela ve ışık kirliliğini bitireceğiz.

Takvim 2035 **Araç** Yasa

Döngüsel ekonomi ve yeşil finans

7

Sıfır Atık politikasını orta vadede hayata geçirecek, Depozito İade Sistemi'ni kuracağız.

Sıfır Atık Ada. Üret-kullan-at düzeninden döngüsel ekonomiye geçişi zorunlu kılan Döngüsel Ekonomi Yasası'nı Meclis'ten geçireceğiz; hedef Sıfır Atık Ada'dır. İthal ürün ve ambalaj için eko-tasarım standardı getireceğiz: uzun ömürlü, yeniden kullanılabilir, tamir edilebilir ve dönüştürülebilir ürün. Standart ürün grubuna göre kademeli uygulanacak.

Atık merkezi sorumluluk olacak. Bugün belediyelerin yalnız bir bölümü atığını Güngör'e gönderebiliyor; kalanlar vahşi depolamaya mahkûm. Atık yönetiminin gereklerini merkezi yönetim üstlenecek: bölgesel entegre ayrıştırma, geri dönüşüm ve kompost tesisleri kurulacak; vahşi depolama ve çöp yakma alanları kapatılacak. Tüm yerleşimlerde kaynağında ayrıştırma ve ikili-üçlü toplamaya geçilecek. Plastik, cam ve alüminyum ambalaj için ulusal Depozito İade Sistemi kurulacak; tek kullanımlık plastik kademeli yasaklanacak. Her yeni inşaat ruhsatı inşaat atığı geri dönüşüm planına bağlanacak; tehlikeli ve tıbbi atık e-Atık Takip ile lisanslı firmalarca bertaraf edilecek. Sıfır Atık hedefi orta vadede, takvimli ve ölçülerek yürüyecek.

Tamir hakkı. Elektronik cihaz, ev aleti ve araçta tamir ettirme hakkı, bilinçli eskitmeye karşı yasal güvenceye alınacak. Her ilçede belediye ve esnaf odaları iş birliğiyle Onarım ve Paylaşım Atölyesi açılacak. Otel, restoran ve marketlerde satılmayan nitelikli gıda Gıda Bankacılığı ve Paylaşım Ağı ile ihtiyaç sahibine ya da komposta gidecek.

Yeşil kredi. Bankalar kredi verirken çevresel, sosyal ve yönetişim ölçütlerine uyacak; bunu Merkez Bankası ve Bankalar Birliği ile birlikte zorunlu kılacağız. ÇED'den olumsuz rapor alma riski taşıyan projeye kredi kısıtlanacak; güneş enerjisi, organik tarım ve doğa dostu yatırıma faiz sübvansiyonlu Yeşil Kredi açılacak. Tekstil, inşaat, tarım ve turizmde atık suyu ve ürün atığını yüzde yüz geri kazanan şirkete kademeli Kurumlar Vergisi indirimi uygulanacak.

Karbon vergisi. Büyük sanayi, otel, liman ve taşıt filosunun karbon ayak izi haritasını çıkaracağız. Kirleten sektörlere kademeli karbon vergisi gelecek; gelirin tamamı Yeşil Dönüşüm ve Güneş Enerjisi Fonu'na aktarılacak.

Takvim İlk yıl yasa · orta vade tesisler **Araç** Yasa

8

Zaman ekonomisi

Daha az saat, aynı maaş: çalışma süresini pilot uygulamalarla kademeli kısaltacağız.

Önce pilot. Haftalık çalışma süresini maaş kesintisi olmaksızın kısaltmayı hedefliyoruz; rakamı masa başında değil sahada belirleyeceğiz. Kamuda ilk yıl pilot kurumlarla başlayacak, özel sektörde gönüllü işletmelerle eş zamanlı pilot yürüteceğiz. Esnek vardiya ve dönüşümlü dinlenme ile dairelerin hizmet saatleri kısalmayacak; özel sektöre geçiş kademeli olacak, teşvikle desteklenecek.

Kırk saat tavanı. Kademeli kısaltma tamamlanana kadar haftalık kırk saat tavanı ve dijital puantaj zorunluluğu ➔ Söz 4.

Pilot ölçümü. Pilot kurumlarda üretkenliği, çalışan mutluluğunu ve yurttaşa hizmet süresini uygulama öncesinde ve sonrasında ölçeceğiz; göstergeleri sendikalar, işveren örgütleri ve uzmanlarla birlikte belirleyeceğiz. Yaygınlaştırma kararının tek dayanağı bu ölçüm olacak; hizmet kalitesi düşen kurumda model düzeltilmeden yaygınlaştırılmayacak. Hastane ve acil hizmet birimleri için esnek vardiya seçeneği pilotun içinde ayrıca denenecek.

Bağlantıyı koparma hakkı. Mesai saatleri dışında iş iletişimi kurmama hakkını yasal güvenceye alacağız; hak esnek ve uzaktan çalışma modellerinde de geçerli olacak. Uygulamaya kamudan başlayacağız: kamu kurumlarında mesai dışı iş mesajı ve araması kısıtlanacak, kural kamudaki pilotla birlikte yürürlüğe girecek. Fiziki varlık gerektirmeyen kamu ve özel sektör işlerinde haftada iki-üç gün uzaktan ya da karma (hibrit) çalışma hakkı yasaya yazılacak; uzaktan çalışanın elektrik, internet ve ekipman giderini işveren karşılayacak.

Birlikte hazırlanacak. Çalışma süresi düzenlemelerini sendikalar, işveren örgütleri, uzmanlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla hazırlayacak, her adımı yasaya yazacağız. Pilot kurumları ve işletmeleri bu masada seçeceğiz; işveren tarafının geçiş yükünü karşılayacak destek mekanizması aynı masada belirlenecek. Yurttaşın kamu hizmetinde bekleme süresi uzamayacak; bu, pilotun başarı ölçütü olacak.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

Barınma, imar ve şehircilik

Barınma lüks değil, haktır.

9

Sosyal Konut Yasası doksan günde Meclis'te olacak; her kira sözleşmesi kayda girecek.

Sosyal konut. Sosyal Konut Yasası'nı ilk doksan günde Meclis'e sunacağız. Devlet ve belediyeler eliyle Sosyal Konut Hamlesi'ni başlatacağız: dar gelirli aileler, gençler, yeni evliler ve tek ebeveynler uzun vadeli, düşük faizli ödemeyle kira öder gibi mülk edinecek ya da uygun fiyatlı kamusal kiralık konutta oturacak. İhtiyaç sahipliği nesnel ölçütlerle ve şeffaf değerlendirilecek; sosyal konutların kâr amacıyla el değiştirmesini önleyen yasa ve tüzük hükümleri aynı pakette olacak, sosyal konutta yaşam kalitesi standardı yazılı olacak. Devlet arazisi yalnız kamu yararı ve sosyal konut için tahsis edilecek.

İlk konut. Barınma yüzünden ülkeyi terk eden gençlere ve ilk konutunu edinen ihtiyaç sahiplerine düşük faizli, yirmi yıl vadeli, devlet destekli kredi açacak; hak sahipliğine bağlı tapu harcı desteği sağlayacağız. Kredi yaş sınırına değil doğru değerlendirilmiş ihtiyaca göre verilecek, devlet denetim ve gözetiminde yürüyecek.

Kayıtlı kira piyasası. Tüm kira sözleşmeleri dijital tescil edilecek; Ulusal Kira Kayıt Sistemi'nin piyasa verisi kamuya açık olacak, bölgesel gösterge kira yayımlanacak. Kiracı ve ev sahibi haklarını dengeleyen Kira (Denetim) Yasası güncellenecek: depozito ve tahliye uyuşmazlıkları için hızlı ve basit usul kurulacak; kirasını üç ay ödemeyen kiracı için basitleştirilmiş usulle otuz günde tahliye kararı verilecek.

Kayıtlı satış, dijital tapu. Taşınmaz satışları merkezi dijital sistemde kaydedilecek, fiyatlar anonim açıklanacak; alım-satım lisanslı acente ve banka kanalıyla yapılacak, nakit kullanımına sınır gelecek. Tapu ve Kadastro tamamen dijitalleşecek; geçiş on iki ayda tamamlanacak. Şirket, vekil ve hülle yoluyla yapılan gizli alımları Özel Denetim Birimi saptayacak; stratejik, askeri, kıyı ve tarım alanları yabancıya satılmayacak.

İmar planı. 2015 Ülke Fiziki Planı yeniden bağlayıcı olacak, emirname dönemi bitecek. İmar planı ve ruhsat siyasi etkiden bağımsız İmar ve Planlama Otoritesi'nde olacak; plansız bölgede yapılaşma yasak, ruhsatsız yapıya hızlı yıkım usulü uygulanacak. Kat yüksekliği kentin dokusuna ve ekolojik taşıma kapasitesine göre sınırlanacak. Kent kimliği ve mimari miras korunacak; kamu yapılarında mimari yarışma kültürü teşvik edilecek. Deprem risk analizi ve yerinde dönüşüm → Söz 33.

Takvim İlk 90 gün **Araç** Yasa

10

Güvenli kredi ve etkili icra

Güvenli krediyi ve hızlı, şeffaf icrayı ilk yıl yasalaştıracağız.

Güvenli kredi. Esnaf ve KOBİ'ye kamu bankası güvenceli, düşük faizli ve uzun vadeli mikro kredi → Söz 1. Yerel sermayeli bankaların dayanıklılığını artıracak, mevduat sahibini koruyacağız; Kalkınma Bankası üretim görevine dönecek. Kredi sözleşmesinde toplam maliyet, faiz ve masraf tek sayfada ve anlaşılır yazılacak; tüketici kredisinde fahiş faiz ve gizli masraf denetlenecek.

Risk değerlendirme sorumluluğu. Kredi veren her kurum için yazılı risk değerlendirme kuralları getireceğiz: gelir, borçluluk ve ödeme kapasitesi ölçülmeden kredi açılmayacak. Kurala uymadan kredi açan kurum, alacağını tahsil edemediğinde bedelini kendisi üstlenecek. Kefalet ancak bilgilendirilmiş ve tutarla sınırlı olacak.

Alacak Güvence Fonu. Kredi verenlerin katkısıyla, sigorta mantığıyla çalışan Alacak Güvence Fonu'nu kuracağız: tahsil edilemeyen alacakta mağdur alacaklı fondan karşılanacak, fon borçluya rücu edecek. Risk kurallarına uyulmadan açılan krediler fon güvencesi dışındadır; fonun kapsamı, tavanı ve katkı payı yasada yazılacak. Fonun hesabı her yıl kamuya açıklanacak.

Hızlı ve şeffaf icra. İcra, alacaklıyı yıllarca bekleten bir labirent olmaktan çıkacak. Dosyalar dijital olacak: taraflar aşamayı, anapara, faiz ve masraf dökümünü e-Adalet'ten görecek; tebligat elektronik yapılacak. Dosyalar risk ve değere göre sınıflanacak; küçük alacaklarda basitleştirilmiş ve süreli usul uygulanacak. İcra memuru kadrosu ve eğitimi güçlendirilecek; keyfî masraf ve gecikme denetlenecek, sonuçlar yıllık raporla açıklanacak.

Mağdurun yanında. Alacağını tahsil edemeyen küçük esnaf, kiraya veren ve ücret alacaklısı işçi için ayrı hızlı yol açacağız. Dar gelirli tarafın harç ve avukat ücreti Kamusal Adli Yardım Mekanizması'ndan karşılanacak (→ Söz 21); tüketici uyuşmazlıkları için hakem heyeti → Söz 2. Ödeme güçlüğüne düşen dürüst borçluya ödeme gücüne göre yeniden planlama yolu açık olacak; icra ailenin barınmasını ve asgari geçimini hedef almayacak.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

2

YAŞAM

Doğumdan emekliliğe aynı güvence.

11	Genel Sağlık Sigortası'nı ilk yıl yasalaştıracak, hak sahiplerini kapsama alacağız.	22
12	Eğitim Master Planı'nı ilk yıl paydaşlarla hazırlayacak, Eğitim Şûrası'nı toplayacağız.	26
13	Gençlik Meclisi'ni yasayla kuracak, her lisanslı sporcuyu sigortalayacağız.	28
14	Her yaşam evi ruhsatlı, her denetim habersiz olacak.	30
15	Özel gereksinimli bireyi doğumdan yaşam boyu destekleyecek, aileyi kaygıdan kurtaracağız.	31
16	Ev İçi Şiddet Yasası'nı ilk yıl geçirecek, her mağdura ücretsiz adli yardım sağlayacağız.	33
17	Sanatçı Hakları Reform Programı'nın altı yasasını ilk yıl Meclis'e sunacak, sanatı eğitimle bütünleştireceğiz.	36
18	Altı ilçede hayvan bakımevi kuracak, kısırlaştırmayı ücretsiz yapacağız.	38
19	Özerk ve sivil Afet Yönetim Kurumu'nu ilk yıl yasayla kuracağız.	40

11

Sağlık ve Genel Sağlık Sigortası

Paran yoksa tedavi yok dönemi bitecek.

Genel Sağlık Sigortası'nı ilk yıl yasalaştıracak, hak sahiplerini kapsama alacağız.

Sağlık Tedarik Programı. İlaç bulunamaması, laboratuvar malzemesi eksikliği ve ertelenen tedaviler sağlık hizmetinin bütününü aksatıyor. Sağlık Bakanlığı koordinasyonunda ilaç, laboratuvar ürünü ve tıbbi malzemeyi ortak ihtiyaç planlaması, satın alma, stok ve dağıtım sistemi içinde yöneteceğiz. Uzman hekim ve eczacılarla Kritik ve Öncelikli İlaç Listesi'ni hazırlayacak; uluslararası krizlere karşı ülke içinde en az üç aylık güvence stoku oluşturacağız. İhtiyaç nüfus sayımı ve gerçek projeksiyonlarla hesaplanacak, sayım tamamlanana kadar mevcut kayıtlarla başlanacak; kısa raf ömürlü ürünler için sık teslimat ve acil tedarik planı, ortak dijital stok sistemi ve erken uyarı kurulacak. İlk otuz günde kritik liste, doksan günde güvence stoku devrede olacak.

Tek yasa, tek fon. Genel Sağlık Sigortası Yasası'nı ilgili tüm kesimlerden oluşan Diyalog Komitesi ile hazırlayıp ilk yıl Meclis'ten geçireceğiz. Fonu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde yasayla kurulacak Genel Sağlık Sigortası Dairesi yönetecek. Tüm gelirler tek havuzda toplanacak; aktüeryal denge her yıl açıklanacak.

Gelire göre prim, hak sahibine hizmet. Çalışan, işveren ve devlet prim ödeyecek. Hane geliri asgari ücret ve altında olanların, işsizlerin, on sekiz yaşına kadar çocukların ve yaşlıların primini devlet karşılayacak. Hizmetin kalitesi ve süresi kişinin statüsüne ya da ödediği prime bağlı olmayacak; hak sahibinin bakmakla yükümlü olduğu herkes kapsamda olacak. Ülkeye girişte uluslararası uygulamalarla uyumlu sağlık sigortası koşulu getirilecek.

Makul fark. Kamu hastanesinde yatılı tedavide muayene, tanı, tedavi ve ilaç için katılım payı alınmayacak. Sözleşmeli özel sağlık kuruluşlarında fark ücreti makul ve önceden ilan edilmiş tavanla sınırlanacak. Laboratuvar, görüntüleme ve ilgili tetkikler Genel Sağlık Sigortası kapsamında sayılacak, fondan karşılanacak. Fonda açık oluşursa fark geciktirilmeden devlet bütçesinden ödenecek.

Ağır ve kronik hastalık devlet güvencesinde. Bağımlılık tedavisi, kronik psikiyatri hastalığı, sürekli tedavi gerektiren kronik hastalıklar ve bakıma muhtaç yaşlıların bakımının mali yükünü doğrudan devlet üstlenecek. Başlayan tedavi, sigortalılık koşulu yitirilse bile tıbben gerekli tedavi ve bakım sürdüğü sürece devam edecek.

Sağlık ve Genel Sağlık Sigortası · devam

Sağlık ağı. Coğrafi ihtiyaca göre hastanelerle birlikte toplumun ihtiyacını karşılayan sağlık merkezlerini tek ağ olarak planlayacak, birinci basamağı pratisyen hekimle güçlendireceğiz. Aşılama, periyodik tarama, kanser erken teşhisi ve kronik hastalık takibi mahalle ve köy düzeyinde ücretsiz olacak. Hasta sevklerini azaltacak teknolojik ve personel altyapısını planlayıp yatırımını yapacağız.

Tam gün hekim. Kamuda tam gün çalışma düzenine kademeli geçecek, geçişi Genel Sağlık Sigortası etkin, verimli ve sorunsuz biçimde işler hâle geldiğinde tamamlayacağız. Tam gün çalışma kapsamına alınan hekim ve sağlık personeline iyileştirilmiş özlük hakları ve taban ek ödeme sağlayacağız. Bunları tamamlayan, ekip emeğini gözeten, adil ve şeffaf bir döner sermaye sistemi kurarak sağlık çalışanlarının gelirlerini güçlendireceğiz. Tam gün düzenine geçen kadrolarda ikinci iş yasağı, geçişle birlikte Anayasa'da yazdığı şekilde tavizsiz uygulanacak. Geçiş sürecinde hastaların hizmete erişimini ve tedavilerinin sürekliliğini güvence altına alacağız. Doktor, hemşire, eczacı, ebe, teknik personel ve diğer sağlık personeli açığını liyakat esasına dayalı, şeffaf kamu sınavlarıyla kapatacak; geçici ve sözleşmeli çalıştırma düzenine son vereceğiz. Sağlıkta şiddete karşı sıfır tolerans yasasını çıkaracağız.

Hastalanmadan sağlık. Düzenli hareketi, dengeli beslenmeyi ve fiziksel okuryazarlığı önleyici sağlık politikasının temeli yapacağız. Yurttaş tanı almayı beklemeden egzersiz ve beslenme danışmanlığına erişecek; sağlık merkezlerinde hekim, diyetisyen ve egzersiz uzmanı birlikte çalışacak. Hareket programları → Söz 13. İlk yıl kurumlar arası on iki aylık pilotla katılım, yaşam kalitesi ve maliyet bağımsız ölçülecek; doğrulanan tasarrufun bir bölümü bütçe kararıyla eğitime ve önleyici sağlığa yönlendirilecek.

Ruh sağlığı ve bağımlılık. Barış Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ni çağdaş standartlara getireceğiz. Her bölgede Toplum Ruh Sağlığı Merkezi açacak; psikolojik destek, terapi ve rehabilitasyonu kamusal ve ücretsiz yapacağız. Psikologlar için Meslek Yasası'nı çıkaracak, sağlık uzmanlarıyla hazırlanan psikolojik destek el kitapçığını herkese açacağız. Uyuşturucu ile Mücadele Komisyonu'nun kapsamını kumar, alkol ve dijital bağımlılığı da içerecek biçimde genişletecek, mücadeleyi liyakatli kadrolarla ülkesel strateji üzerinden yürütecek; bağımlıyı cezalandırmak yerine ücretsiz tedavi ve rehabilitasyonla topluma kazandıracağız.

Hastane ve bütçe. Kamu sağlık harcamasını GSYİH'nin en az yüzde yedisine çıkaracağız. Dr. Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi başta olmak üzere kamu hastanelerini yenileyecek, Girne, Güzelyurt ve Karpaz bölge hastanelerini eksiksiz çalıştıracağız.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

Milletvekili adaylarımız. Soldan sağa, üstten alta: Prof. Dr. Süha Halil Akpınar, Prof. Dr. Mehmet Çakıcı, Zakire Kaleli, Mustafa Emiroğluları, Güncel Masaroğulları

Yeni kurum

Genel Sağlık Sigortası Dairesi

Ülkede yaşayan hak sahiplerini tek sağlık güvencesine almak, primleri ve devlet katkısını tek fonda toplamak ve her yıl hesabını açıklamak için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde yasayla kurulacak daire. Sağlık hakkı Anayasa'nın 45. maddesinde yazılıdır; bu kurum o maddeyi işletir.

Madde 1 — Kuruluş

Genel Sağlık Sigortası Yasası, çalışan, işveren, hekim, eczacı, hasta örgütleri ve sosyal güvenlik kurumlarından oluşan Diyalog Komitesi'nde yazılır ve ilk yıl Meclis'ten geçer. Fon Yönetim Kurulu'nda işçi, işveren ve devlet temsilcileri eşit sayıda yer alır.

Madde 2 — Kapsam

Ülkede ikamet eden hak sahipleri yasayla sisteme girer; hak sahibinin bakmakla yükümlü olduğu herkes kapsamdadır. Hizmete erişimde din, dil, cinsiyet ve statü farkı gözetilmez. Öğrenci ve turist gibi grupların prim ve hizmet esasları yasada ayrıca yazılır; ülkeye girişte sağlık sigortası koşulu uygulanır.

Madde 3 — Prim

Çalışan, işveren ve devlet prim öder. Prim gelire göre değişir; hizmet prime göre değişmez. Hane geliri asgari ücret ve altında olanların, işsizlerin, on sekiz yaşına kadar çocukların ve yaşlıların primini devlet öder. Emekli ve sosyal güvenlik aylığı alanların kapsam ve prim koşulları yasada ayrı ayrı düzenlenir.

Madde 4 — Hizmet

Hak sahibi, sözleşmeli kamu, üniversite ve özel sağlık kuruluşları arasından seçer; öncelik kamu hastanesidir. Yurt içinde yapılamayan tanı ve tedavi Merkezi Sağlık Kurulu kararıyla yurt dışındaki anlaşmalı hastanelerde yapılır. Kamu hastanesinde yatılı tedavide katılım payı yoktur; sözleşmeli özel kuruluşta fark ücreti makul ve önceden ilan edilmiş tavanla sınırlıdır. Laboratuvar, görüntüleme ve tetkikler fondan karşılanır. Başlayan tedavi, tıbben gerekli tedavi ve bakım sürdüğü sürece devam eder.

Madde 5 — Fon ve denetim

Gelirler: çalışan ve işveren primleri, gelir testine göre bireysel primler, devlet katkısı ve idari gelirler. Giderler: hastane, ilaç, tedavi ve tıbbi sarf malzemesi. Aktüeryal denge her yıl Meclis'e raporlanır ve kamuya açıklanır; açık, sosyal devlet ilkesiyle geciktirilmeden bütçeden kapatılır. Sözleşmesiz kuruluşa ödeme yapılmaz.

%7

bütçeden sağlığa en düşük pay (GSYİH)

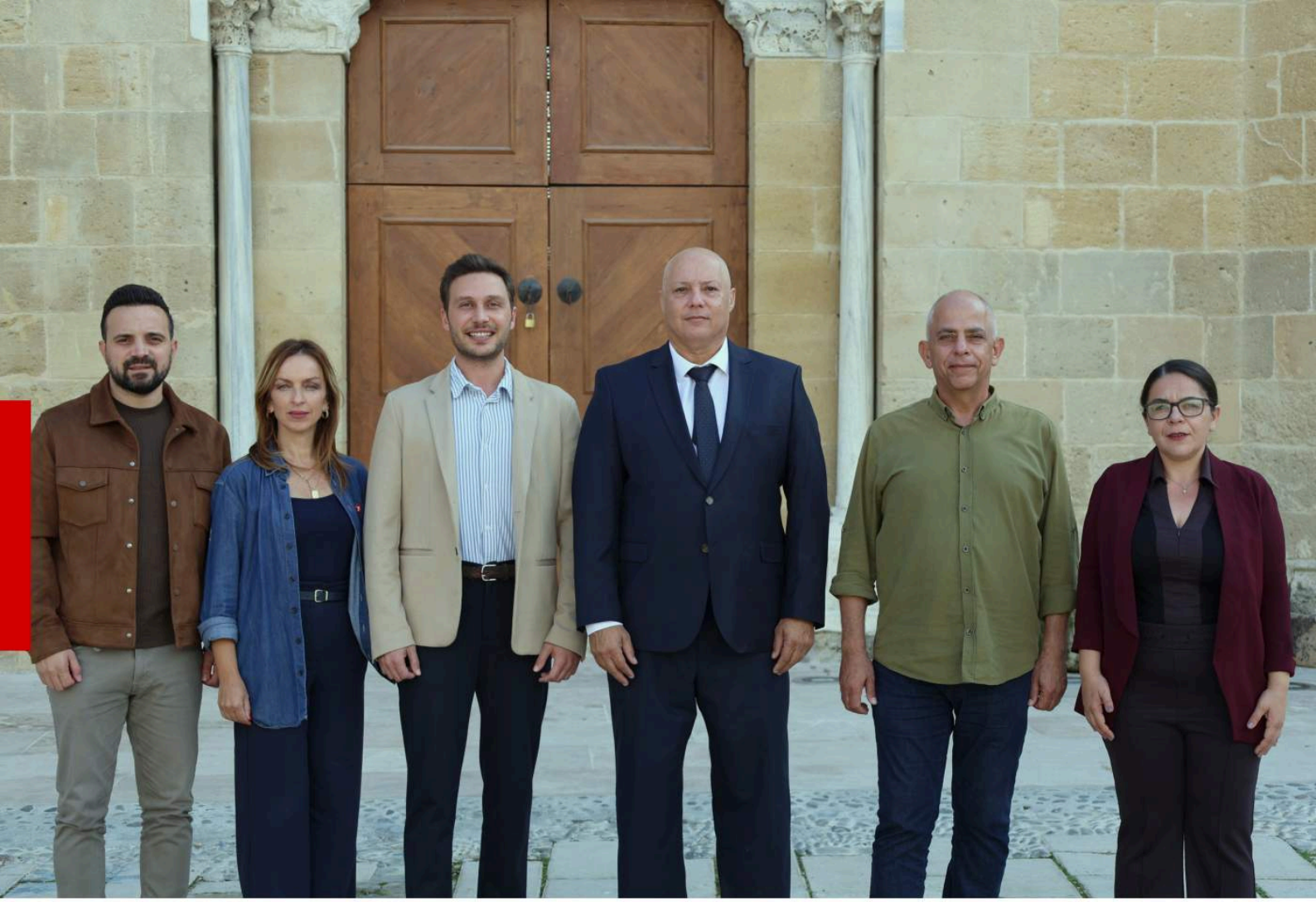
0

kamu hastanesinde yatılı katılım payı

1 yıl

yasanın Meclis'ten geçme süresi

Takvim İlk 90 gün: Diyalog Komitesi, BK kararı · İlk yıl: Genel Sağlık Sigortası Yasası

Milletvekili adaylarımız. Soldan sağa: Bayram Dem, Feride Gürel, Atakan Bayraktaroğlu, Dr. Ahmet Karahan, Ali Yaman Işık, Duygu Göze Ergöknil

Eğitim

Çatısı akan, penceresi kırık, ısıtması çalışmayan sınıf kalmayacak.

12

Eğitim Master Planı'nı ilk yıl paydaşlarla hazırlayacak, Eğitim Şûrası'nı toplayacağız.

Master plan ve Şûra. Eğitimi nüfusa ve ülke ihtiyaçlarına göre yeniden planlayacağız: iktidarımızın ilk yılında öğretmen sendikaları, üniversiteler, veliler ve meslek örgütlerinin katılımıyla Eğitim Master Planı hazırlanacak; burs, okul planlaması ve kadro bu plana bağlanacak. Eğitim Şûraları yeniden canlandırılacak. Eğitim kamusal, ücretsiz ve erişilebilir olacak; laiklikten taviz verilmeyecek.

Çağdaş okul. Konteyner sınıfları kaldırmakla yetinmeyecek, çağdaş eğitime uygun okul binalarını planlayacak; eski binaları kademeli olarak yenileriyle değiştireceğiz (deprem risk analizi → Söz 33). Her okulda laboratuvar, kütüphane, spor salonu ve sanat atölyesi standart olacak; acil eksikler ilk otuz günde karşılanacak. Her çocuğun okula güvenli ulaşımı sağlanacak.

Tam gün, okul yemeği. Tam gün eğitimi yemekhanesi ve spor alanı hazır pilot okullardan tüm okullara yayacağız; öğle yemeği, ödev desteği, spor ve sanat okul gününün parçası olacak. Dar gelirli ailelerin çocuklarına okul yemeği ve ulaşım desteği verilecek; Okul Sütü tüm okul öncesi, ilkokul ve özel eğitim kurumlarında sürekli olacak. Kantinlerde sağlıksız gıda satışı yasaklanacak.

Müfredat ve kitap. Müfredatı "daha az, daha derin" ilkesiyle yenileyeceğiz: toplumsal cinsiyet eşitliği, barış kültürü ve akran zorbalığıyla mücadele eğitimi, kodlama ve medya okuryazarlığı, trafik güvenliği, hayvan refahı ve doğa sevgisi, yaratıcı drama ve çocuklar için felsefe müfredata girecek (→ Söz 17); Yunanca seçmeli ikinci yabancı dil seçenekleri arasına alınacak. Din dersi, Anayasa'nın 23. maddesine ve laiklik ilkesine uygun, dinler tarihini tarafsız sunan seçmeli yapıya kavuşacak. Ders kitapları ülkemizin ihtiyaçlarına, kültür ve değerlerimize göre burada hazırlanacak; eğitimcilerimizin onayından geçmeyen kitap müfredata girmeyecek. Diasporadan dönen ve ihtiyaç duyan öğrencilere dil, uyum ve kültürel oryantasyon desteği verilecek; altı-dokuz yaş çocuğa Türkçe yeterlilik sınavı uygulanmayacak.

Öğretmen ve meslek okulu. Öğretmenler Yasası'nda sendikalar ve paydaşlarla yapılacak düzenlemeyle öğretmenlerin özlük hakları iyileştirilecek ve eşitlenecek. Meslek okulları bölgenin ve ülkenin ihtiyaçları esas alınarak yeniden yapılandırılacak, meslek öğrencisine teşvik verilecek; meslek derslerinde öğretme becerisi ve uygulamalı yeterlilik aranacak. YÖDAK özerk olacak; akreditasyon şartını karşılamayan üniversitenin öğrenci alımı durdurulacak; özel yurt ücretine tavan gelecek.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

13

Gençlik ve spor

Masada yerin var.

Gençlik Meclisi'ni yasayla kuracak, her lisanslı sporcuyu sigortalayacağız.

Gençlik Meclisi ve kota. Parti organlarından bağımsız, gençlerin doğrudan seçtiği Gençlik Meclisi'ni ilk yıl yasayla kuracağız; gençlik yasalarında zorunlu görüş ve doğrudan yasa teklifi sunma hakkı olacak. Yasayla kurulan kamu kurul ve komisyonlarında otuz yaş altı üyelik zorunlu olacak; partimizin organlarında aynı kotayı tüzükle uyguluyoruz. Yerel gençlik konseyleri belediye kararlarına doğrudan katılacak.

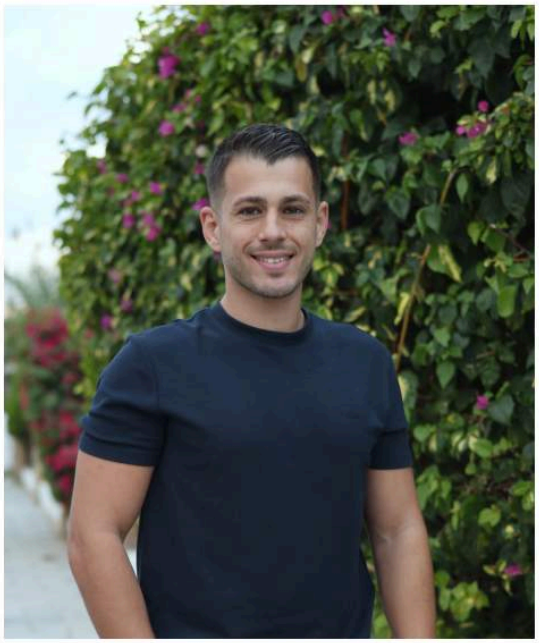
Spor herkesin hakkı. Her lisanslı sporcu için sporcu sigortası zorunlu olacak; profesyonel sporcuların sosyal sigorta ve İhtiyat Sandığı primleri yatırılacak, yatırmayan kulüp kamu desteği alamayacak. Her bölgeye halka açık ücretsiz spor tesisi kazandıracak; amatör kulüplere, kadın branşlarına ve engelli sporuna kamusal desteği artıracağız. Belediyeler, okullar ve üniversitelerle mevcut tesislerde uzman rehberliğinde, her yaşa uygun hareket programları başlatacak; fiziksel okuryazarlığı beden eğitimiyle bütünleştirecek, aktif teneffüsü ve iş yerinde hareket aralarını teşvik edeceğiz (önleyici sağlık → Söz 11). Gençlik ve Spor Bakanlığı'nı kuracağız. Kulüplerin malzeme, tesis ve kamp ihtiyacı karşılanacak; amatör kulüplere sponsorluk teşviki getirilecek.

Gençlik bütçesi ve merkezler. Katılımcı bütçe payının (→ Söz 25) içinde gençlerin kendi karar verdiği gençlik payı zorunlu olacak; payı yerel gençlik meclisleri yönetecek. Altı ilçede ücretsiz Gençlik ve Kültür Merkezi açacağız: kütüphane, internet, etüt salonu, atölye ve psikolojik danışmanlık tek çatıda.

Geri dönüş masası. Beyin Göçü Komisyonu'nu kuracağız; yurt dışındaki gençlere iş, konut ve girişim desteğiyle planlı dönüş yolu açan geri dönüş masasını bu komisyon işletecek. Genç araştırmacı ve girişimcilere Ar-Ge hibesi ve teknopark altyapısı sağlayacağız.

İlk iş. İlk kez işe giren gençlerin ve yeni mezunların sosyal sigorta primini işe girişten sonraki iki yıla kadar devlet karşılayacak. Stajyer avukatlar dahil staj yapan gençlerin maaşsız çalıştırılmasına son verecek; stajyer avukatlara eğitim, kredi ve burs desteği vereceğiz (➜ Söz 21). Kendi işini kurana düşük faizli uzun vadeli kredi ve ilk üç yıl vergi ve sigorta muafiyeti; ilk kez ev kuran gence kira desteği; ilk konut ➜ Söz 9.

Dijital genç. İnternet erişimi yasada temel hak olacak, kamusal alanlarda ücretsiz erişim için çalışma yapılacak (➜ Söz 24). Uluslararası ödeme ve serbest çalışma altyapısına erişimi açacağız; yurt dışına iş yapan gencin kazancı ülkede kalacak.

Milletvekili adaylarımız. Soldan sağa: Hüseyin Paşa, Tekin Birinci

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

14

Yaşlılar ve bakım

Her yaşam evi ruhsatlı, her denetim habersiz olacak.

Yaşam evi yasası. Yaşam evleri, yaşlı bireylerin bakıldığı, yaşadığı, ürettiği ve kararlara katıldığı mekânlardır. İlk doksan günde mevzuatı ve denetim sistemini inceleyecek; yaşlılar, aileler, çalışanlar ve sivil toplumla istişareyi başlatacak, Yaşam Evleri Yasası'nı ilk yıl Meclis'ten geçireceğiz. Yasa kuruluş, ruhsat, işletme ve hizmet koşullarını; bina güvenliği, hijyen, beslenme, mahremiyet ve acil durum için asgari standartları; personelin nitelik, eğitim ve sayı koşullarını tanımlayacak. Kamusal yaşam evlerini çoğaltacak, yüksek standartla devlet işletecek; özel yaşam evleri aynı yasayla ruhsatlanıp denetlenecek.

İstismara karşı denetim. Fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik istismarı, ihmali ve kötü muameleyi önleyici hükümler getireceğiz. Risk temelli ve habersiz denetim yapılacak; ihlale kademeli yaptırım, tehlike varsa acil koruma uygulanacak. Yaşlı, yakını ve çalışan için misillemeye karşı korunan şikâyet kanalı kuracağız. Yaşlının onur, mahremiyet ve karara katılma hakkı güvencede olacak; yaşlı hakları örgütleri izleme süreçlerine katılacak.

Evde bakım. Hastanelerde geriatri kadrosunu artıracağız. Yalnız yaşayan yaşlıların takibi için belediyelerde Kamusal Evde Sağlık ve Temizlik Timleri kuracak; hastane, sosyal hizmetler ve belediye arasında tek bakım koordinasyonu işleteceğiz. Sürekli bakıma muhtaç yaşlının bakım yükü → Söz 11. Fizik tedavi kapasitesini randevu bekleme süresine göre planlayacak; gündüzlü yaşlı yaşam merkezlerini devlet ve belediye iş birliğiyle ücretsiz ya da düşük ücretle açacağız.

Bakım verene statü. Sürekli bakıma muhtaç yaşlı ya da hastaya evde bakan aile bireyine maaş, sigorta ve emeklilik hakkı tanıyan Bakım Veren Statüsü Yasası'nı ilk yıl çıkaracak, uygulamayı kademeli başlatacağız; özel gereksinimli bireyin ebeveyni aynı statüden yararlanacak (→ Söz 15). Bakım verenlere psikolojik destek, eğitim ve geçici bakım hizmeti sağlayacak; ilk yıl pilot aile danışmanlığını başlatacağız. Bakım veren kadını iş hayatında tutan uyumlu çalışma modellerini destekleyeceğiz.

Yalnızlığa karşı. Aktif Yaşlanma ve Kuşaklararası Etkileşim Merkezi altı ilçede açılacak; yaşlılar gençlere deneyim aktaracak, gençler yaşlılara dijital okuryazarlık öğretecek. Yerel yönetimlerde Toplumsal Dayanışma ve Mahalle Ağları kuracağız. Belediyelerde güvenli yaya güzergâhı ve dinlenme banklarını yaygınlaştıracak, öncelikli müdahale listesini ilk yıl uygulamaya alacağız.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

15

Özel gereksinimli bireyi doğumdan yaşam boyu destekleyecek, aileyi kaygıdan kurtaracağız.

Yerinde ve erişilebilir hizmet. Özel eğitimde hizmet bireyin ayağına gider; tüm politikamızın temeli budur. Yasa bugün dört-on sekiz yaşı kapsıyor; destek doğumdan başlayacak, başlangıç yaşı sınırlanmayacak. Özel Gereksinimli Bireyler Eğitim Yasası'nı sivil toplum örgütleri, özel eğitim öğretmenleri, üniversiteler ve Bakanlığın yer aldığı komiteyle yeniden yazacağız; ihtiyaçlar birlikte belirlenecek, karar masasında aileler söz sahibi olacak; Engellileri Koruma, Rehabilite ve İstihdam Yasası revize edilecek. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Özel Eğitim Dairesi'ni kuracağız; daire Sosyal Hizmetler Dairesi ile istişare içinde, sağlık ve çalışma birimleriyle eşgüdümlü çalışacak.

Erken tanı ve aile desteği. Gelişim izlemi doğumdan itibaren başlayacak; 16, 18, 24 ve 36. ay çocuk kontrollerinde gelişim taraması zorunlu olacak; tanı süreci otuz günü geçmeyecek. Devlet hastanelerinde tanıdan sonra aileye danışmanlık birimi açılacak; ihtiyaç analizi anketleriyle öncelikler belirlenip somut adımlar atılacak. PDRAŞ çok dilli ve çok disiplinli yapıya kavuşacak; PDRAŞ raporunun Türkiye'de tanınması için girişim başlatılacak.

Kapsayıcı okul. Her okulda sınıf içi destek (gölge öğretmen), ihtiyaç olan okullarda kaynak oda hizmeti; her ilkokulda rehber ve özel eğitim öğretmeni kadrosu tam olacak. Özel gereksinimli öğrenci okula PDRAŞ ve özel eğitim öğretmenleriyle kurgulanan oryantasyon süreciyle başlayacak. Öğretmenler nitelikli hizmet içi eğitimle ve yardımcı öğretmenle desteklenecek; gölge öğretmenlik tanımlı meslek olacak. Dil terapisi, fizyoterapi, duyu bütünleme ve ergoterapi için özel eğitim okullarına bütçe ayrılacak, takibi yapılacak. Sınavlarda ek süre ve uygun sınav ortamı düzenlenecek; her okulda akran zorbalığı birimi açılacak. Özel gereksinimli bireyi okula ya da sosyal alana kabul etmeyen kuruma ağır idari ceza ve lisans iptali getireceğiz. İşaret dilini KİKEV ile okullara yayacağız.

Özel gereksinimli bireyler ve özel eğitim · devam

On sekiz yaş sonrası. "Ben öldükten sonra çocuğum ne olacak?" sorusunu ailelerin omzundan alacağız. Açılmış ama verimli çalışmayan on sekiz yaş üstü kurumların yatılı bölümlerini işlevsel hâle getireceğiz; tanısı ve yaşı ne olursa olsun her birey yaşama hazırlanacak. Merkezlerde iş eğitim programları kurulacak; bakanlıklar arası eşgüdümle yaşam boyu eğitim ve istihdam destek hizmeti verilecek. On sekiz yaşından sonra Sosyal Hizmetler Dairesi'nin takip hizmeti bütçeyle desteklenecek. Ailenin vefatında bireyi koruyan Kamu Vasiliği yenilenecek.

Bakım veren statüsü. Özel bakım gerektiren çocuğu için iş hayatına ara veren ya da kopan ebeveyne Bakım Veren Statüsü tanınacak (➔ Söz 14). İş hayatına atılan özel gereksinimli bireyin bakım maaşı kesilmeyecek; maaş bakım ihtiyacına ve gelire göre kademeli düzenlenecek. Engelli nakdi yardımı ve bakım desteği yoksulluk sınırının üstüne çıkarılacak.

Özel Eğitim Desteği Fonu. Turizm, lüks tüketim ve şans oyunu gelirlerinden payla Özel Eğitim Desteği Fonu'nu yasayla kuracağız; fon burs, terapi, rehabilitasyon ve yardımcı cihaz giderlerine kamu katkısı sağlayacak; okulların kapasitesinin artırılmasına destek verecek. Fonun hesabı her yıl kamuya açıklanacak.

Erişilebilir yaşam. BM Engelli Hakları Sözleşmesi'ne dayalı Engelsiz Kentler Ana Planı bağlayıcı takvimle uygulanacak; belediyelerde erişilebilirlik envanteri çıkarılacak, kamu binaları, okullar ve ulaşım erişilebilir olacak.

İstihdam. Kamuda yüzde dört engelli istihdam kotasını ve özel sektör kotasını eksiksiz dolduracağız; uymayan işletmenin cezası Engelli İstihdamı ve Girişimcilik Fonu'na gidecek. İş yerleri erişilebilir olacak; esnek ve uzaktan çalışma hakkı, iş koçluğu ve destekli istihdam yaygınlaşacak. Revize edilecek yasayla MS ve ALS gibi görünmeyen hastalıklar kapsama alınacak. Özel gereksinimli çocuğun ebeveynine kamuda ek izin tanınacak.

Takvim Dönem sonu **Araç** Yasa

Toplumsal cinsiyet eşitliği ve insan hakları

Kimse görünmez değildir.

16

Ev İçi Şiddet Yasası'nı ilk yıl geçirecek, her mağdura ücretsiz adli yardım sağlayacağız.

Biz yaptık. Ev İçi Şiddet Yasası'nı Meclis'e biz sunduk; ev içi şiddet mağdurlarının adli yardım hakkını biz sağladık. Parti tüzüğümüzde yüzde otuz kadın kotası uygulanıyor; Lefkoşa Türk Belediyesi'nde kadın sığınma evi belediyeyi yönettiğimiz dönemde açıldı. Kota, koruma ve güçlendirme hizmetleri önce kendi kurumlarımızda uyguladıklarımızdır.

Koruma, cezalandırma, önleme. Yasa taslağımızı ilk yıl Meclis'ten geçireceğiz: fiziksel, psikolojik, ekonomik ve dijital şiddet açıkça tanımlanacak; mağdur için acil koruma kararı ve zorunlu uzaklaştırma işleyecek, ısrarlı takip suç sayılacak, fail caydırıcı biçimde cezalandırılacak ve zorunlu rehabilitasyon programına alınacak; şiddet uygulayanın silah ruhsatı iptal edilecek (➔ Söz 28). Her mağdura ücretsiz adli yardım sağlanacak; adli yardımın kapsamı genişletilecek. Polis Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Birimi'nin personeli yasa gereği her yıl düzenli eğitimden geçecek. Kadın cinayetlerine karşı Acil Kriz Komitesi'ni ilk otuz günde kuracağız. Her ilçede yerel yönetimlerle birlikte ev içi şiddet yönlendirme birimi kurulacak ve bütçeyle desteklenecek.

Mağdur bir kez anlatacak. Şiddet mağdurunun polis, hastane, savcılık ve sosyal hizmetler arasında tekrar tekrar ifade vermesini ve örselenmesini önleyen eşgüdümlü mağdur destek sistemi kuracağız. Psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve çocuk gelişim uzmanının birlikte çalıştığı çok disiplinli müdahale ekipleri kurulacak; Sosyal Hizmetler Dairesi'nin uzman kadrosu, bütçesi ve saha hizmetinin kapsamı artırılacak. Çocuğa yönelik istismarda uzman polis ekipleri (➔ Söz 28) ve çocuk dostu ifade odaları devreye girecek.

Sığınma ve güçlendirme. Mevcut sığınma evleri ve şiddet önleme merkezleri devlet güvencesinde finanse edilecek; barınma, psikolojik destek, hukuki danışmanlık ve mesleki eğitim bir arada sunulacak. Şiddetten çıkan kadına geçiş konutu, istihdam ve çocuk bakımı desteği verilecek; ekonomik bağımsızlık koruma kadar önemlidir.

Eşit temsil, görünen emek. Seçim ve Halkoylaması Yasası'ndaki cinsiyet kotasının alt sınırını yükselteceğiz; hedef karar organlarında yüzde elli eşit temsildir. Ev içi ve bakım emeği için sosyal güvenlik prim desteği getireceğiz. Tek ebeveynli aileler ve annelerin sosyal güvencesi için ayrı destek programı kuracak; kadın girişimcilere hibe, faizsiz kredi ve kooperatif teşviki vereceğiz. Eş değer işte ücret eşitliği ➜ Söz 4.

Nafaka ve aile. Aile yasasında nafakanın süresi ve miktarına ilişkin gerekli düzenlemeler yapılacak; nafakanın ödenmemesi karşısında hızlı tahsil yolu açılacak. Velayet ve görüşme uyuşmazlıklarında çocuğun üstün yararı esas olacak; boşanma sürecinde ekonomik şiddete karşı geçici tedbir kararı işleyecek.

Ayrımcılıkla mücadele. Ayrımcılık suçu etkin soruşturulacak; nefret saiki ağırlaştırıcı neden sayılacak, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ile engellilik dahil her ayrımcılık yaptırıma bağlanacak. İş, Ayrımcılık ve Çocuk Mahkemeleri için yargıya fon ve altyapı desteği ➜ Söz 21. Kamu personeline eşitlik ve ayrımcılık karşıtı eğitim zorunlu olacak; bağımsız Eşitlik ve Ayrımcılıkla Mücadele Kurulu kurulacak.

Sığınmacı ve farklı topluluklar. BM 1951 Cenevre Sözleşmesi ilkelerine uygun Ulusal İltica ve Sığınma Yasası'nı çıkaracağız; statü değerlendirmesini bağımsız kurullar yapacak, geri gönderme merkezlerinde insanlık dışı gözaltıya son vereceğiz. Gece kulüplerinde insan ticareti tespit edildiğinde mekân derhal kapatılacak; mağdurlara koruma ve güvenli dönüş sağlanacak. Ülkede yaşayan Maronitlerin, Kıbrıslı Rumların ve Romanların kimlik, inanç ve dil hakları güvenceye alınacak.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

Milletvekili adaylarımız. Soldan sağa: Ayşe Öztabay, Filiz Dilara Kısa, Mine Atlı, Tacan Reynar

17

Kültür ve sanat

Sanat lüks değil, toplum sağlığıdır.

Sanatçı Hakları Reform Programı'nın altı yasasını ilk yıl Meclis'e sunacak, sanatı eğitimle bütünleştireceğiz.

Sanatçı Hakları Reform Programı. Altı yasayı tek programda, sanat örgütleriyle hazırlayıp ilk yıl Meclis'e sunacağız: Sanatçı Meslek Statüsü Yasası, Sanatçı Sosyal Güvenlik Reformu, Fikir ve Sanat Eserleri ve İcracı Hakları Yasası, Ücret ve Çalışma Koşulları Düzenlemesi, Sanat Üretim ve Destek Fonu, Bağımsız Sanat ve Sanatçılar Kurulu.

Meslek statüsü ve sicil. Sanatçı tanımı ve meslek dalları yasada yazılacak; sanatçı, tasarımcı, yazar, sanat tarihçisi ve araştırmacıyı kapsayan Sanatçı Sicili kurulacak. Sicil diasporayı da kapsayacak; kayıt ön şart değil, desteklere erişimin anahtarı olacak.

Sosyal güvenlik reformu. Serbest ve proje bazlı çalışan sanatçı emeklilik, iş kazası, hastalık, doğum ve annelik sigortasında kadrolu çalışanla aynı haklara kavuşacak; eser geliri prime esas alınacak, devlet destekli Sanatçı Sosyal Güvenlik Fonu bunu finanse edecek.

Eser ve icracı hakları. Fikir ve Sanat Eserleri Yasası icracı haklarını, dijital kullanımı, yapay zekâ ile üretimi ve yeniden satış hakkını kapsayacak biçimde yenilenecek. Yayıncı, otel ve dijital platform telif ödeyecek; oranı bağımsız kurul belirleyecek, geliri meslek birlikleri dağıtacak.

Ücret ve çalışma koşulları. Prova, performans, çekim, konser ve sergi ücretleri için sanat örgütleriyle asgari tarife ve tip sözleşme belirlenecek; kamu ve kamu destekli projeler tarifenin altında çalıştıramayacak.

Özgün üretim hakkı. Eserin politik çizgisine, estetik tercihine ve içeriğine müdahale edilmeyecek; sanatçı idari engelle ve piyasa baskısıyla karşılaşmayacak. Bunu Özgün Üretim Hakkı olarak yasaya yazacağız.

Sanat Üretim ve Destek Fonu. Burs, üretim desteği, mekân, malzeme, turne ve uluslararasılaşma tek fondan, uzman jüri ve şeffaf ölçütlerle verilecek; bağımsız topluluk ve sahneler destek alacak. Sanatçıya kamusal sahne, stüdyo ve atölye açılacak; sanatçı işletmelerine vergi teşviki sağlanacak.

Bağımsız Sanat ve Sanatçılar Kurulu. Sanatçıların temsil edildiği bağımsız kurul fonu denetleyecek, politikayı geliştirecek, her kararını açıklayacak; Kıbrıslı sanatçıların uluslararası sergi ve müzayedelere katılımını üstlenecek, diasporayla çift yönlü köprü kuracak.

Sinema. Sinema çalışanlarını kayıt altına alacak, yerli yapımcılığı teşvik edecek; uluslararası yapımları Kıbrıs'a çekerek sinemayı ihracat sektörü yapacağız.

Kurumlar yenilenecek. Kültür Dairesi, Devlet Tiyatroları ile Devlet Opera ve Bale Koordinasyon Merkezi'nin bütçeleri artırılacak ve yıllık planla işlevsel kullanılacak. Tüzükler ve yasa tasarıları, kurum sanatçıları ve teorisyenleriyle kurulacak Kültür-Sanat Komitesi'yle yeniden yazılacak. Alımlar şeffaf, karma jürili sınavla yapılacak; jürinin yarısı kurum dışı akademisyen, uluslararası sanatçı ve meslek profesyonelinden oluşacak. Tüm çalışanların özlük hakları korunup geliştirilecek; çalışanlar yönetim ve sanat kurullarına dönüşümlü seçimle girecek. Lefkoşa Devlet Tiyatrosu binası tamamlanacak; Devlet Tiyatroları, Senfoni Orkestrası ve Devlet Korosu özerk olacak; yurt dışında konservatuvar okuyan gençlere burs verilecek.

Sanat eğitimle ve ruh sağlığıyla. Yaratıcı drama ve çocuklar için felsefe müfredatta (➔ Söz 12); tüm okullara tiyatro eğitmeni atanacak. Toplum Ruh Sağlığı Merkezleri'nde sanat terapisi programları açılacak; yerel yönetimlerin sanat kursları yasayla desteklenecek.

Miras ve iki toplum. Surlariçi, Girne Limanı, Salamis, Soli ve Karpaz'daki sit alanlarını ranta karşı katı koruma altına alacağız. Eserleri kamuya açık Ulusal Dijital Kültür Arşivi'nde toplayacak; Kıbrıs Türkçesini, Lefkara işini ve halk anlatılarını kayıt altına alacağız. Kültür Dairesi iki toplumlu projelere ve derneklerin kültür projelerine çağrı açacak.

Milletvekili adaylarımız. Soldan sağa: Mehmet Perçinkardeşler, Dr. Güneş Kozal, Havva Güleş, Ece Balcı

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

18

Hayvan hakları

Altı ilçede hayvan bakımevi kuracak, kısırlaştırmayı ücretsiz yapacağız.

Duygulu canlı. Hayvanları yasada eşya ve mal statüsünden çıkaracak, acıyı, korkuyu ve sevgiyi hissedebilen duygulu canlılar olarak tanımlayacağız. Hayvan Hakları ve Refahı Yasası'nı uluslararası deklarasyonlar ve Avrupa Birliği hayvan refahı standardında çıkaracağız. Kasten öldürme, işkence, cinsel saldırı, dövüştürme ve ağır ihmal idari para cezası kapsamından çıkıp Ceza Yasası'na girecek ve hapisle cezalandırılacak. Hayvana şiddet uygulayan kişi ömür boyu hayvan sahiplenemeyecek ve yetiştiremeyecek.

Hayvan Hakları Polisi. Polis Teşkilatı bünyesinde özel eğitimli Hayvan Hakları Polisi birimini, belediyelerde hayvan refahı zabıtasını kuracağız. Yedi gün yirmi dört saat ihbar hattı ve dijital şikâyet mekanizması çalışacak; her ihbarın sonucu ihbarcıya bildirilecek.

Kısırlaştır, aşılat, yaşat. Sokak hayvanlarını öldürme, uyutma, zehirleme ve toplama kampı tipi barınağa kapatma yasak olacak. Kıbrıs Türk Veteriner Hekimleri Birliği, belediyeler ve sivil toplum örgütleriyle birlikte ülke genelinde eş zamanlı, sürekli ve ücretsiz kısırlaştırma, aşılama, mikroçiple kayıt ve yerinde yaşatma seferberliği başlatacağız. Seferberliğin bütçesi merkezi yönetimden, uygulaması belediyelerle ortak olacak; ilçe bazında kısırlaştırma sayısı her yıl açıklanacak.

Her ilçede bakımevi. Lefkoşa, Mağusa, Girne, Güzelyurt, İskele ve Lefke'de veteriner hekim ve tekniker kadrosu tam, hijyenik bölgesel rehabilitasyon ve bakımevleri kuracağız; mevcut barınaklar aynı standarda çıkarılacak. Bakımevlerinin ölüm kampına dönüşmemesi için sivil toplum örgütlerinin ve bağımsız hayvan hakları savunucularının bakımevlerini her saat denetleme ve ziyaret hakkını yasaya yazacağız.

Çip ve sahiplendirme. Tüm evcil hayvanlar mikroçiple ulusal veri tabanına kaydedilecek; sokağa terk eden sahibe ağır idari para cezası uygulanacak. Barınaktan ya da sokaktan hayvan sahiplenen yurttaşa yıllık veteriner kontrolü, aşı ve kısırlaştırma desteği ile belediye harç muafiyeti vereceğiz.

Satış yasağı, sorumlu sahip. Dükkânda, pazarda ve internette canlı hayvan satışını yasaklayacak, merdiven altı üretim çiftliklerini kapatacak, cins hayvan ithalatını ve kaçakçılığını gümrükte denetleyeceğiz. Irk odaklı yasak yerine sorumsuz sahibi hedef alan kurallar getireceğiz: eğitim, sosyalleştirme, tasma ve ağızlık kurallarıyla her canın yaşam hakkı korunacak.

Çiftlik ve çalıştırılan hayvan. Çiftlik hayvanlarında barınma, nakil ve kesimde Avrupa Birliği refah standardı uygulanacak, denetimi Veteriner Dairesi yapacak. Binek ve yük hayvanlarında çalışma süresi, bakım ve dinlenme kuralları yazılı olacak. Vahşi hayvanla gösteri yapan işletmeye yeni izin verilmeyecek; havai fişek firmaları hayvanları ürkütmeyen çevreci ve sessiz gösteri çözümlerine teşvik edilecek.

Yaban hayatı. Yaralı ve öksüz yaban hayvanları için tam donanımlı Yaban Hayatı Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi kuracağız. Yaban hayatının yaşam alanlarını parçalayan kaçak yapılaşma, taş ocağı ve pestisit kullanımı sınırlanacak; yaban hayatı koridorları oluşturulacak. Av tarihleri, bölgeleri ve türleri yalnız bilimsel ve ekolojik veriyle belirlenecek; üreme döneminde av yasağı tavizsiz uygulanacak, av koruma korucuları artacak, kaçak avcılık ve zehirli yem cezaları ağırlaşacak. Deniz kaplumbağalarının yuvalama kumsallarında ışık ve gürültüye karşı önlem alınacak.

Eğitim ve bütçe. Hayvan refahı ve doğa sevgisi eğitimi müfredata girecek (➔ Söz 12). Her belediye bütçesinde hayvan refahı kalemi zorunlu olacak; Veteriner Dairesi'nin kadrosu güçlenecek. Sivil toplum örgütleri ve Veteriner Hekimleri Birliği'nin yer aldığı Hayvan Hakları Danışma Kurulu, yasanın uygulanmasını izleyip her yıl kamuya raporlayacak.

Takvim Dönem sonu **Araç** Yasa

19

Afet, deniz güvenliği ve dirençlilik

Özerk ve sivil Afet Yönetim Kurumu'nu ilk yıl yasayla kuracağız.

Bağımsız kaza araştırması. Araştırılan hükümet araştırmanın hâkimi olamaz. Deniz ve hava kazalarını araştıracak, siyasetten bağımsız, yasayla kurulan Kaza Araştırma Kurulu kuracağız. Kurul denize elverişlilik belgesini, sefer iznini, hava raporunu ve arama-kurtarma kronolojisini açıklayacak; raporu kamuya açık olacak.

Denize elverişlilik. Yolcu taşıyan her tekne ve gemi denize elverişlilik denetiminden geçecek; sefer izni hava raporuna bağlı verilecek. Hat izni şartı askıya alınmayacak; denetim sonuçları ve sefer izinleri kamuya açık olacak. Sahil güvenlik, liman ve arama-kurtarma birimleri arasında ortak koordinasyon protokolünü yürürlüğe koyacağız.

Tek merkez, sivil. Deprem, yangın, sel ve hortum süreçlerini tek merkezden, bilimsel veriyle yönetecek özerk ve sivil Afet Yönetim Kurumu'nu ilk yıl yasayla kuracağız. Her ilçede ve mahallede afet toplanma alanı, geçici barınma merkezi ve lojistik depo önceden hazır olacak; afet yönetim planları aşırı hava olaylarına göre güncellenecek.

İki toplumlu iş birliği. Afet ve kaza anlarını toplumlar arasında siyasi malzeme olmaktan çıkaracak; iki toplumlu teknik komite mekanizmasını güçlendirerek Cumhurbaşkanlığı ile koordineli çalışacak afet iş birliğini hayata geçireceğiz. Acil durumlarda komitenin BM Barış Gücü ile koordineli çalışarak yangın, arama-kurtarma ve deprem gibi hızlı müdahale isteyen konularda hızlı ve etkin iş birliği yapmasının önünü açacağız.

Arama-kurtarma. Sivil Savunma Teşkilatı ve itfaiye kadrolarını teknik teçhizat, donanım, arama-kurtarma köpeği ve personel bakımından en üst düzeye çıkaracağız. Tüm okullarda, kamu kurumlarında ve mahallelerde zorunlu afet bilinci ve ilk yardım eğitimi başlatacağız.

Erken uyarı. Ülkeye meteoroloji radarı kazandıracak, otomatik meteoroloji gözlem istasyonlarının sayısını artıracak, erken uyarı sistemini geliştireceğiz. Sıcak hava dalgası ve toz taşınımı uyarılarını sağlık sistemiyle bütünleştirip yaşlılar ve kronik hastalar için önlem alacağız. Dere yatakları, kent drenajı ve sünger şehir ➔ Söz 33.

Deprem envanteri. Deprem risk analizi ve bağımsız statik denetim ➔ Söz 33; Afet Yönetim Kurumu envanteri önceliklendirme listesi olarak kullanacak.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

3

DEVLET

Hesap vermeyen siyaset bitecek.

20	Dokunulmazlığı kürsüyle sınırlayan Anayasa değişikliğini Meclis'e sunacağız.	42
21	Yargıya özerk bütçe, daha çok yargıç ve mahkeme, dijital duruşma sağlayacağız.	43
22	Bu ülkede yaşayan herkes on iki ayda sayılacak.	44
23	Devletin her işinin bir sahibi, her hizmetinin bir süresi olacak.	46
24	Kamu hizmetlerinin en az yarısını dört yılda dijitalleştirecek, tek e-Devlet kapısında toplayacağız.	47
25	Her belediye bütçesinin en az yüzde onu yurttaş oyuyla belirlenecek.	48
26	Basın yasasını gazetecilerle birlikte yazacağız: özgür ve nitelikli basın.	49
27	Açık Veri Portalı'nda ilk yıl yüz veri seti yayımlayacağız.	50
28	Silah ruhsatını beş yılda bir sağlık ve sicil denetimiyle yenileyeceğiz.	51
29	Zorunlu askerlik süresini bu dönem kısaltacak, sivil hizmet yasasını Meclis'e sunacağız.	52
30	Şartlı tahliyeyi nesnel ölçüte, ihmalle ölüme sebebiyeti adil cezaya bağlayacağız.	53
31	Trafikte sıfır tolerans uygulayacak, toplu taşımayı tek kartla gece yarısına kadar yayacağız.	54

20

Temiz siyaset ve yolsuzlukla mücadele

Hesap vermekten kaçan hesap soramaz.

Dokunulmazlığı kürsüyle sınırlayan Anayasa değişikliğini Meclis'e sunacağız.

Biz yaptık. Elli milletvekili adayımız 18 Ekim 2026'da Dokunulmazlık Taahhütnamesi imzaladı: kürsü dokunulmazlığı hariç tüm dokunulmazlıkların kaldırılması için mücadele edecek; Anayasa'nın 84. maddesinin ikinci fıkrasının kaldırılmasına şimdiden onay verdi. Elli adayımız seçimden önce, yasal zorunluluk olmadan mal beyanı yaptı; seçilirse her yıl yenileyecek.

Dokunulmazlık. Milletvekili dokunulmazlığını yasama faaliyetiyle sınırlayacağız. Anayasa değişene kadar geçiş hükmü olarak yolsuzluk, rüşvet, zimmet, ihaleye fesat ve organize suçta dokunulmazlık uygulanmayacak, savcılık doğrudan işlem yapabilecek; Meclis'e gelen fezleke otuz günde karara bağlanmazsa dokunulmazlık kendiliğinden kalkacak. Öneriyi Anayasa Reform Özel Komitesi'nde imzaya açacağız.

Yolsuzlukla Mücadele Komisyonu. Yasayla, siyasi etkiden bağımsız bir Yolsuzlukla Mücadele Komisyonu kuracağız. Komisyon geçmiş dönem işlemlerini de kendiliğinden soruşturabilecek; raporları kamuya açık olacak. Rüşvet, zimmet, görevi kötüye kullanma ve nüfuz ticaretinde zamanaşımını kaldıracağız. Yolsuzluğu bildireni kimlik gizliliği ve misilleme yasağıyla koruyacağız.

Mal beyanı herkese açık. Milletvekilleri ve üst düzey kamu görevlileri mal varlığını her yıl beyan edecek; beyanlar kamu denetimine açık dijital platformda yayımlanacak; 'Nereden Buldun' ilkesini yasalaştırarak haksız mal edinmeyi denetleyeceğiz. Gerçeğe aykırı beyan suç olacak; haksız mal edinme ağır cezaya bağlanacak.

Açık ihale, açık harcama. Göreve geldiğimiz gün atama, ihale ve izin süreçleri için Şeffaflık Deklarasyonu genelgesini yayımlayacağız. Tüm kamu ihaleleri Merkezi İhale Komisyonu'nun sitesinden canlı yayımlanacak; teklifler açık veri olacak, sonuçlar gerekçeli açıklanacak. Kamu harcamaları açık veri olacak; Kamu İhale mevzuatı baştan yazılacak.

Denetim kurumları bağımsız. İstatistik Kurumu, Sayıştay ve denetleme kurulları siyasi etkiden arındırılmış, bağımsız ve özerk yapıya kavuşturulacak; tüm kamu kurumlarını denetleyen bağımsız Etkin Denetim Kurulu yasayla kurulacak; üyelerinin seçiminde Barolar Birliği gibi meslek örgütleri söz sahibi olacak. Sayıştay'ın belediyeleri de eş zamanlı denetleme yetkisi ile Ombudsman'ın kadro, bütçe ve yetkisi güçlendirilecek.

Takvim İlk yıl **Araç** Anayasa — Reform Komitesi'ne teklif, ilk yıl

Adalet

Geciken adalet, adalet değildir.

21

Yargıya özerk bütçe, daha çok yargıç ve mahkeme, dijital duruşma sağlayacağız.

Hızlı ve erişilebilir adalet. Geç gelen karar fiilen hak kaybıdır. Yargıya müdahale etmeden, yargının ihtiyaç duyduğu bütçeyi, altyapıyı ve insan gücünü sağlayarak hızlı, dijital ve erişilebilir adalete geçeceğiz.

Özerk bütçe, yeterli kadro. Yargının bütçesi yargı tarafından hazırlanacak ve Meclis'te ayrı kalem olarak görüşülecek; mahkemelerin idari ve personel özerkliği yasal güvenceye alınacak. Yargıç ve mahkeme sayısı artırılacak; savcı, mahkeme personeli ve adli kolluk kadroları güçlendirilecek. Yargının yürütme ve yasama karşısındaki bağımsızlığı tavizsiz korunacak.

Dijital mahkeme. Yargıyı dijitalleştirecek, bunun için gereken bütçe ve altyapıyı sağlayacağız: tüm dava dosyaları dijital ortamda tutulacak; e-tebligat zorunlu olacak; avukatlar ve taraflar dosyaya çevrim içi erişecek, duruşma gününü ve dosyanın aşamasını ekrandan görecek. Görüntülü duruşma yaygınlaşacak; tanık ve bilirkişi beyanı dijital ortamda alınabilecek. Mahkeme sistemi e-Devlet kapısıyla bütünleşecek (➔ Söz 24); kararlar anonimleştirilmiş ve aranabilir biçimde yayımlanacak.

İhtisas mahkemeleri. Ticaret ve iş mahkemeleri ayrı ihtisas mahkemeleri olarak kurulacak. Ev içi şiddet, ayrımcılık ve çocuk davaları için uzmanlaşmış mahkemelere bütçe ve altyapı sağlanacak (➔ Söz 16, Söz 30); tüketici mahkemeleri ➔ Söz 2; icra reformu ➔ Söz 10.

Adalete erişim. Kamusal Adli Yardım Mekanizması'nı fonlayacak ve yaygınlaştıracağız; hak arama özgürlüğü gelir düzeyine bağlı olmayacak, harç ve avukatlık ücreti kimseyi mahkeme kapısından döndürmeyecek. Adli yardımda dar gelirli, kadın ve çocuk öncelikli olacak. Barolarla iş birliğinde her bölgede ücretsiz hukuki danışmanlık masası açacağız. Yeni başlayan ve stajyer avukatlara eğitim, kredi ve burs desteği sağlayacak; stajyerin maaşsız çalıştırılmasına son vereceğiz. Hak arayışı olan herkes TDP'yi yanında bulacak.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

22

Nüfus, göç ve vatandaşlık

Önce sayacağız, sonra planlayacağız.

Bu ülkede yaşayan herkes on iki ayda sayılacak.

Son sayım 2011. Bu ülkede son nüfus sayımı 2011'de yapıldı. On beş yıldır devlet sayı veremiyor, tahmin veriyor: resmî revize projeksiyon 2024 sonu için 489.308 diyor; Başbakan Temmuz 2025'te öğrenci ve asker hariç 590 bin dedi; mobil hat sayısı 1,1 milyonu aşmış durumda. Üç rakam, tek gerçek yok. Vatandaş sayısı Meclis'te soruldu, cevap "yeri gelince" oldu. Kaç kişiye okul, hastane, su ve yol yaptığını bilmeyen bir devlet plan yapamaz.

On iki ayda sayım. 2011'den bu yana ilk sayımı, hazırlığıyla birlikte en geç on iki ayda İstatistik Kurumu ve Nüfus ve Kapasite Koordinasyon Kurulu ile tamamlayacağız. Burada yaşayan herkes sayılacak: vatandaş, çalışan, öğrenci, ikamet izinli. Fiilî ve yasal nüfus ayrı ayrı açıklanacak. Sayım verisi muhacerete ve kolluğa aktarılmayacak; İstatistik Kurumu Yasası'nın gizlilik hükmü Kurul yasasına taşınacak.

Tek veri omurgası. En az yedi kurumda dağınık kaydı tek anonim çerçevede birleştireceğiz: muhaceret, çalışma izni, öğrenci kaydı, giriş-çıkış, sosyal güvenlik, belediye adres kaydı, vatandaşlık. E-vize ile göç otomasyon sisteminin bütünleştirilmesi, zorunlu kira tescili ve kayıtlı çalışma kartı bu omurgaya akan kayıt kaynakları olacak.

Vatandaşlığa ölçüt. Vatandaşlık Yasası'nı güncelleyeceğiz: ikamet, evlilik ve katkı süreleri nesnel, önceden ilan edilmiş ölçütlere bağlanacak. İstisnai vatandaşlığa yasal ölçüt ve yıllık tavan getireceğiz; her karar sayısıyla ve gerekçe türüyle yıllık raporda yer alacak. Vatandaşlık seçim yatırımı olmaktan çıkacak.

Kayıtlı ve korunan insan. Çalışma izinlerini sektör ve bölgeye göre yıllık ihtiyaç projeksiyonuyla planlayacağız. Kayıt dışı çalıştırmayı, insan ticaretini ve insanlık dışı barınma koşullarını izleyip cezalandıracağız. Yasal yollarla burada yaşayan göçmen, öğrenci ve işçiler için dil, kültür ve hukuk entegrasyon kursları açacağız.

Nüfus ve Kapasite Yüksek Kurulu → karşı sayfa

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

Yeni kurum

Nüfus ve Kapasite Yüksek Kurulu

Ülkede yaşayan herkesi saymak, en az yedi kurumda dağınık duran nüfus kaydını tek güvenilir tabloya dönüştürmek ve suyun, konutun, okulun, hastanenin ve yolun kaç kişiye yeteceğini her yıl kamuya açıklamak için kurulan, Başbakanlığa bağlı, yasayla kurulan kalıcı devlet kurumu. Nüfus politikasını siyasi beyan değil kayıtlı veri belirleyecek.

Madde 1 — Kuruluş

Kurul, Başbakanlığa bağlı, tüzel kişiliği ve bütçesi olan kalıcı bir devlet kurumu olarak yasayla kurulacak; Anayasa gereği kalıcı kurum ancak yasayla kurulur. İlk otuz günde Bakanlar Kurulu kararıyla kadrosuz geçici Koordinasyon Kurulu çalışmaya başlayacak; yasa tasarısı yirmi gün kamuoyu görüşüne açılıp ilk altmış günde Meclis'e sunulacak. Kadro hükümleri için 7/1979 sayılı Kamu Görevlileri Yasası uyarınca Yüksek Danışma Kurulu'nun görüşü alınacak. Sekretarya İstatistik Kurumu ile Devlet Planlama Örgütü ortaklığında olacak.

Madde 2 — Görev

2011'den bu yana ilk nüfus sayımını hazırlığıyla birlikte en geç on iki ayda yaptırmak. Muhaceret, çalışma izni, öğrenci kaydı, giriş-çıkış, sosyal güvenlik, belediye adres kaydı ve vatandaşlık kayıtlarını tek anonim sayım çerçevesinde birleştirmek. İlçe bazında kapasite planı hazırlamak; kalkınma ve imar planları bu plana bağlanır. Sektöre göre yıllık işgücü ihtiyacını açıklamak. İstisnai vatandaşlığa yasal ölçüt ve yıllık tavan önermek. Kayıt dışı çalışmayı ve barınma koşullarını insan hakları ölçütüyle izlemek.

Madde 3 — Üyeler

On altı üye: Başbakan (başkan), İstatistik Kurumu Başkanı, DPÖ Müsteşarı, İçişleri'nden Muhaceret ve nüfus kaydı sorumluları (giriş-çıkış verisi İçişleri üzerinden gelir), Çalışma Dairesi Müdürü, Eğitim ve YÖDAK'tan birer, Sağlık Müsteşarı, Belediyeler Birliği'nin seçtiği iki başkan, Meclis komitesinin onayladığı iki akademisyen, sendika, işveren ve sivil toplumdan birer temsilci. Meclis'te temsil edilen her partiden, oy hakkı olmayan ve tüm belgelere erişen bir gözlemci üye. Yeni kadro yalnız küçük sekretaryadır.

Madde 4 — Bağımsızlık ve veri gizliliği

Veri standardı, sayım takvimi ve yıllık raporun yayımına ilişkin kararlar üye kurumları bağlar; vatandaşlık, izin ve yatırım önceliklerine ilişkin öneriler Bakanlar Kurulu'na ve Meclis'e tavsiyedir. Kişisel veri Kurul'a gitmez; Kurul yalnız kimliksizleştirilmiş toplu tabloları görür. Sayım verisi muhacerete ve kolluğa aktarılmaz; İstatistik Kurumu Yasası'nın gizlilik hükmü Kurul yasasına taşınır. Kurul 89/2007 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası'na tabidir; bireysel veri yaptırım amacıyla kullanılamaz. Muhalefet masada olduğu için Kurul hükümet değişince kapanmaz.

Madde 5 — Raporlama

Yıllık Nüfus ve Kapasite Raporu Meclis'e sunulduğu gün kamuya açılır ve Genel Kurul'da görüşülür: kaç kişi yaşıyor, hangi ilçede, hangi statüde; su, konut, okul, hastane, trafik ve atık kapasitesi bu nüfusu karşılıyor mu. Vatandaşlık ve izin sayıları kaynak kaynak yazılır. Üç ayda bir Nüfus Durum Notu ve kamuya açık İlçe Kapasite Haritası yayımlanır. İlk altmış günde "Elimizde Ne Var?" raporu kurum verilerini çelişkileriyle açıklar. Takvim kaçarsa Kurul hesabını Meclis'te verir.

Takvim İlk 90 gün: geçici Kurul, BK kararı · İlk yıl: kuruluş yasası

2011

son nüfus sayımı

489.308

resmî projeksiyon, 2024 sonu

12 ay

sayım takvimi

23

Çalışan Devlet: kamu reformu

Denetleyen devlet, hesap veren yönetim.

Devletin her işinin bir sahibi, her hizmetinin bir süresi olacak.

Sorun memurda değil, sistemde. Bugün bir yurttaş aynı belgeyi üç ayrı daireye götürüyor. Kimse işini kaybetmeyecek, herkes işini daha iyi yapacak: teşkilat yenilemesinde hiçbir kamu görevlisi işini ve kazanılmış hakkını kaybetmeyecek; yalnız görev yeri ve tanımı yenilenecek. Bu güvenceyi yasaya yazacağız. Süreç tasarımı masasında sendikalar oturacak.

Süreç envanteri. İlk doksan günde Başbakanlığa bağlı Kamu Reformu Koordinasyon Birimi'ni kuracağız. Tüm kamuda iş süreçleri yeniden tanımlanacak, standart iş süreçleri yeniden yazılacak: her dairedeki her hizmet adı, adımları, belgeleri, süresi, ücreti ve sorumlusuyla yazılacak; envanter on ikinci ayın sonuna kadar tamamlanıp yayımlanacak. Pilot daireler: Tapu, Nüfus, Trafik, Sosyal Güvenlik, Vergi.

Hizmet Taahhüdü. Her kamu hizmeti için süre, belge, ücret, sorumlu birim ve itiraz yolu tek sayfada, dairede ve çevrim içi ilan edilecek; Kamu Hizmetlerinin Sunumu Yasası'nı ilk yıl Meclis'e sunacağız. İlan edilen süre aşılırsa yurttaş gerekçe ve telafi isteyebilecek. En çok kullanılan yüz hizmette adım ve belge sayısını iki yılda en az yüzde kırk azaltacağız.

Bir kez beyan. Devletin elinde olan belge yurttaştan bir daha istenmeyecek; bu ilkeyi yasaya yazacak, kurumlar arası veri paylaşım omurgasını kuracağız. Her başvurunun takip numarası olacak; yurttaş dosyasının kimde ve hangi aşamada olduğunu görecek. Gişe kalacak, dijital yardımcı masası kurulacak.

Liyakat ve adil statü. Kamuya alım yalnız sınavla ve puanla yapılacak; sözlü sınav kayıt altına alınacak, ağırlığı düşürülecek. Yeni sözleşmeli alımlar yalnız Kamu Hizmeti Komisyonu üzerinden ve ilanla yapılacak. Yıllarca sözleşmeli çalışıp kadroya geçenlerin hak kaybı giderilecek: disiplin cezası yoksa asalet onaylanacak, sözleşmeli dönemin İhtiyat Sandığı ve derece yükselmesi hakları tamamlanacak; statü değişikliğinde adil geçiş tüm kamu çalışanları için geçerli olacak. Kamuda Mobbing Denetleme Kurulu kurulacak.

Tek durak. Her ilçede Devlet Hizmet Merkezi kuracağız: nüfus, tapu, trafik, sosyal güvenlik ve vergi işlemleri tek binada, tek sırada; iki yılda üç ilçe, dönem sonunda altı ilçe. Gişede ortalama bekleme yirmi dakikayı geçmeyecek; bekleme süresi ve memnuniyet puanı üç ayda bir yayımlanacak. Her şikâyete on beş iş gününde gerekçeli yanıt verilecek; süre aşımı Ombudsman'a kendiliğinden bildirilecek (kurumun güçlendirilmesi → Söz 20).

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

Dijital devlet

Kuyruk da torpil de ekranda biter.

24

Kamu hizmetlerinin en az yarısını dört yılda dijitalleştirecek, tek e-Devlet kapısında toplayacağız.

Tek kapı, dijital kimlik. Dijital Devlet ve Veri Yasası ile kamu hizmetlerinin en az yarısı dört yıl içinde dijitalleşecek ve tek güvenli e-Devlet kapısında toplanacak; kamu hizmet envanteri ilk yıl çıkarılacak, öncelikli hizmetler ilk yıl dijitalleşecek. Her yurttaşa ücretsiz dijital kimlik ve e-imza verilecek; e-imzalı belge ıslak imzayla eşdeğer olacak. e-Devlet Türkçe, İngilizce ve Yunanca hizmet verecek; yurt dışındaki Kıbrıslı Türkler e-İkamet ile işlemlerini uzaktan yapacak. Bir kez beyan ilkesi → Söz 23.

Dijital sosyal devlet. Sosyal yardım, burs, hayat pahalılığı ödeneği, emeklilik, engelli hakları ve sağlık sigortası kaydı için yurttaş başvurmayacak; sistem hakkı kendiliğinden tanıyacak. Algoritma kamuya açık olacak, itiraz insan eliyle görülecek. Hak tanıma süresi haftalardan kırk sekiz saate inecek.

Şeffaf devlet. Kamu harcamaları ve ihaleler dijital ortamda anlık izlenebilir olacak; her başvurunun takip numarası ve süresi ekranda görünecek. Açık veri portalı ve algoritma sicili → Söz 27; kurumsal dönüşüm, veri egemenliği ve siber güvenlik → Söz 36.

Yanıtsız başvuru kalmayacak. Yurttaşın parti programına soru sorup yanıt aldığı TDP'ye Sor bugün çalışıyor. Aynı yaklaşımı devlete taşıyacağız: Dijital Yurttaş Platformu'nda her başvuru, kimlik bilgisi gizlenerek, ilgili kurumun yanıtıyla yayımlanacak, yanıtsız kalan başvuruların listesi herkese açık olacak. Katılımcı bütçe oylaması → Söz 25.

Dijital erişim hakkı. İnternet erişimi yasada temel hak olarak tanımlanacak. Her okul, sağlık ocağı ve muhtarlığa fiber ulaşacak; 5G herkese, ucuz ve kamusal denetimle yayılacak. Kamusal alanlarda saniyede beş megabite kadar ücretsiz ve güvenli internet için çalışma yapılacak; dar gelirliye sosyal tarife gelecek. Her köyde muhtarlıkta dijital hizmet noktası olacak; kamu siteleri engelliler için erişilebilir olacak.

Kimse dışarıda kalmayacak. Dijital beceriler müfredata girecek (→ Söz 12); her ilçede gençlerin yaşlılara dijital okuryazarlık öğrettiği atölyeler açılacak; kamu çalışanları dijital yetkinlik programından geçecek. Yapay zekânın kamuda denetimli kullanımı → Söz 27.

Takvim Dönem sonu **Araç** Yasa

25

Yerel yönetimler

Her belediye bütçesinin en az yüzde onu yurttaş oyuyla belirlenecek.

Katılımcı bütçe. Her belediyede bütçenin en az yüzde onu doğrudan yurttaş oyuyla belirlenecek; hedef yüzde on beştir. Bu oranı yasaya yazacağız; oylama güvenli dijital kimlikle yapılacak, sonucu bütçeye aynen işlenecek. Mahalle Meclislerini kuracağız; park, yol ve sosyal tesis kararları mahalle halkı ve muhtarlarla birlikte alınacak. Büyük belediye projeleri halkın görüşü alınmadan uygulanmayacak. Her belediyede kadın danışma kurulu ve engelli platformu kuracağız.

Açık belediye. Tüm belediyelerin personel yapısını ve borçlarını dijital ortamda halka açacağız. Belediye meclisi toplantıları canlı yayımlanacak; açık veri platformunu ve dijital şikâyet takip sistemini her belediye için zorunlu kılacağız. Ödeme, ruhsat başvurusu, şikâyet ve evrak işlemleri çevrim içi yapılacak.

Kadrolaşmaya son. Belediyelerde işe alımı liyakat esasına ve nesnel sınava bağlayacak, performans değerlendirme sistemini kuracağız. Siyasi Etik Yasası (→ İlk 90 Gün) belediye başkanlarını ve yöneticilerini de kapsayacak: şeffaflık yükümlülüğü ve çıkar çatışması kuralları zorunlu olacak.

Özerk belediye. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın ilkelerini yasaya işleyeceğiz; merkezi hükümetin belediyeler üzerindeki vesayetine ve siyasi baskısına son vereceğiz. Devlet katkı payını sayım verisine dayalı nüfus, coğrafi alan ve sosyal ihtiyaç ölçütlerine bağlayacağız; pay otomatik ödenecek, belediye katkı payı için Maliye'nin kapısını beklemeyecek. Gelir tahsilatını yenileyecek, dijital ödeme altyapısını kuracak, israfı azaltacağız.

Ortak hizmet. Küçük belediyeler için bölgesel itfaiye, arıtma, barınak ve katı atık birliklerini kuracağız; ortak araç filosunu ve ortak teknik ekibi teşvik edeceğiz. Belediyeler arası koordinasyonla elektrikli otobüse geçeceğiz. Su sayacı, trafik ışığı, atık toplama ve sokak aydınlatması sensörlerle yönetilen akıllı kent veri merkezlerinden izlenecek.

Sosyal belediye. Her belediyede kadın dayanışma merkezi kurulacak; yaşlılara belediye ulaşımı yaygınlaşacak. Belediyeler kooperatifleri ve yerel üreticiyi destekleyecek; yerel sanatçı, tiyatro ve kültür etkinlikleri her belediyenin bütçesinde kalem olacak.

Yerel halkoylaması ve yurttaş meclisi. Bölge halkını doğrudan etkileyen büyük altyapı yatırımı ya da çevresel etkisi olan kararda belediye, etkilenen halkın oyuna başvurabilecek; yerel halkoylamasının yasal zeminini kuracağız. İmar planı gibi büyük kararlarda kurayla seçilen Yurttaş Meclisleri toplanacak; raporu belediye meclisinin gündemine girecek.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

Özgür basın

Özgür basın olmadan hesap sorulmaz.

26

Basın yasasını gazetecilerle birlikte yazacağız: özgür ve nitelikli basın.

Özgür ve nitelikli basın. Basını cezalandıran değil, özgürleştiren ve niteliğini geliştiren bir anlayışla yasa çalışması yapacak; süreci basın örgütleriyle eşgüdümlü yürüteceğiz. Kamu görevlisi ya da kamuya mal olmuş kişi hakkındaki yolsuzluk ve usulsüzlük haberlerinde isim ve görüntü kullanımı suç sayılmayacak; ihlalde önce düzeltme ve cevap hakkı işleyecek.

Susturma davasına karşı. Basını susturmak için açılan davalar ön incelemede reddedilecek; kötü niyetli taraf tazminat ve masraf ödeyecek. Gazetecinin kaynağını koruma hakkı yasada açık yazılacak.

Güvenceli gazeteci. Basın İş Yasası'nın yıpranma payı, mesai ve maaş hükümlerini sıkı denetleyeceğiz; özel medyada gazetecinin iş güvencesi ve sendikal örgütlenme hakkı korunacak; işverenin engellemesi yaptırıma bağlanacak. Medya sahipliğinde şeffaflık yasası çıkaracağız; kamu ilanları açıklanmış nesnel ölçütlerle dağıtılacak.

Özerk kamu yayıncısı. BRTK Yönetim Kurulu'nu Meclis'te nitelikli çoğunluk, basın sendikaları, üniversiteler ve sivil toplum temsilcileriyle belirleyeceğiz; kurum Avrupa Yayın Birliği standardında tarafsız olacak. Yayın Yüksek Kurulu sansür organı olmaktan çıkıp medya etiği odaklı bağımsız kurula dönüşecek.

Basın İş Yasası ve basın kartı. Basın kartı ve mesleki tanınma ölçütleri meslek örgütleriyle birlikte yeniden yazılacak; serbest ve dijital medya çalışanları da kapsama girecek. Gazetecilik eğitimi ve mesleki gelişim için Basın Akademisi kurulacak.

Dijital medya ve dezenformasyon. Dijital medya platformları ve yerel haber siteleri için eşit ve nesnel destek ölçütleri belirlenecek; dezenformasyonla mücadele sansürle değil, bağımsız doğrulama ve düzeltme hakkıyla yürütülecek. Kamu ilanı ve reklam dağıtımı açık veri olacak.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

EVET

27

Açık kaynak ve veri hakları

Açık Veri Portalı'nda ilk yıl yüz veri seti yayımlayacağız.

Açık veri. Kamunun ürettiği, ticari sır içermeyen tüm istatistiki veriyi Açık Veri Portalı'nda yayımlayacağız: bütçe, ihale, trafik, sağlık, hava kalitesi, eğitim. İlk yıl yüz, dönem sonunda beş yüz veri seti açık olacak. Araştırmacı, gazeteci ve girişimci bu veriyi serbestçe kullanacak. Açık veri yükümlülüğünü Açık Veri Yasası'yla kuracağız.

Açık kaynak. Kamu kurumlarında yabancı yazılım lisanslarından açık kaynak kodlu yazılıma aşamalı geçeceğiz; Kamu Açık Kaynak Tüzüğü'nü çıkaracağız, dönem sonunda kamu masaüstlerinin yarısı açık kaynak çalışacak. Lisans tasarrufu doğrudan genç yazılımcılara ve teknoloji girişimlerine hibe olacak.

Verinin sahibi yurttaştır. Kişisel Verilerin Korunması Yasası 2007'den beri yürürlükte; yurttaş hâlâ verisine kimin baktığını göremiyor. Yasayı AB Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) ile tam uyumlu hale getireceğiz; Kişisel Verileri Koruma Kurulu bağımsız ve kendi bütçeli olacak. Her yurttaş hangi kurumun hangi verisini ne amaçla kullandığını e-Devlet'ten anlık görecek; unutulma hakkını tek tıkla kullanacak.

Veri adada kalacak. Kamu Veri Merkezi ve coğrafi yedek → Söz 36. Kişisel veri, ticari sır ve yargısal gizlilik dışındaki kamu verisi açıktır; kişisel ve kritik kamu verisi ada içinde tutulacak, bunu yasaya yazacağız.

Algoritma denetimi. Ulusal Yapay Zekâ Etik Kurulu'nu kuracak, Yapay Zekâ ve Algoritmik Denetim Yasası'nı çıkaracağız. Mahkemede, vergi denetiminde, burs ve sosyal yardım dağıtımında kullanılan her algoritma kayıt altında olacak, ayrımcılık yapmayacak, etki değerlendirmesinden geçecek. Algoritmanın verdiği her karara bir görevliye itiraz hakkı olacak; iki yıl içinde kamu algoritma sicili kamuya açık olacak.

Siber güvenlik. Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Siber Olaylara Müdahale Merkezi → Söz 36. Polisin siber suçlarla mücadele kapasitesi → Söz 28.

İnternet özgürlüğü. Her erişim engeli yargı denetimine açık olacak; siyasi ya da keyfi sansür yasayla yasaklanacak. Yalan bilgi yayan yapay zekâ destekli sahte hesap ağlarına karşı Siber Güvenlik ve Dijital Şeffaflık Kurulu'nu yetkilendireceğiz.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

İç güvenlik ve bireysel silahsızlanma

28

Silah ruhsatını beş yılda bir sağlık ve sicil denetimiyle yenileyeceğiz.

Ruhsat. Ateşli Silahlar Yasası'nı yenileyeceğiz. Ruhsat yaş sınırı yükselecek; ruhsat için tam teşekküllü heyet sağlık raporu, psikiyatri uzmanının bireysel risk değerlendirmesi, düzenli madde analizi ve öfke kontrolü testi zorunlu olacak; ciddi riskte ruhsat ve silaha erişim yeniden değerlendirilecek. Ruhsat ömür boyu olmayacak; her beş yılda bir sağlık, psikolojik ve adli sicil denetimiyle yenilenecek. Hane içi şiddet, tehdit, şantaj, nefret suçu ya da bağımlılık sabıkası olanın ruhsatı iptal edilecek, soruşturması sürenin ruhsatı askıya alınacak; silahına el konulacak.

Mühimmat, taşıma, kaçak silah. Bireyin edinebileceği mermi ve fişek miktarına katı kota getireceğiz; her satış dijital takiple anlık izlenecek. Tasarruf ve taşıma ruhsatları ayrılacak: taşıma ruhsatı ciddi biçimde vergilendirilecek, gereksiz taşıma caydırılacak. Sınır kapıları ve limanlarda röntgen ve dedektör kapasitesini en üst düzeye çıkaracağız.

Meskûn mahalde ateş. Düğün ve kutlamalarda havaya ateş açmak bugün yalnız para cezasıyla cezalandırılıyor. Ceza Yasası'nda meskûn mahalde ateş açmaya hapis cezası ve ruhsat iptali getireceğiz; silah teşhiri ve silahla tehditte mevcut adli yaptırım ve ruhsat iptali tavizsiz uygulanacak.

Etkin denetim. Kayıt dışı silahla mücadele af kampanyasıyla değil etkin denetimle yürütülecek: tespit edilen kayıtsız silah toplanacak ve sahibi hakkında yasa işleyecek. Barış kültürü ve şiddetsiz iletişim eğitimi → Söz 12. Polis Siber Suçlarla Mücadele Birimi dolandırıcılık, siber zorbalık ve veri hırsızlığına karşı güçlenecek.

Uzman polis, güçlü adli bilim. Polis Teşkilatı'nda adli soruşturma, çocuk istismarı, cinsel suçlar ve kadına yönelik şiddet konusunda uzmanlaşmış ekipler kurulacak. DNA, toksikoloji, biyolojik örnek ve balistik inceleme kapasitesi geliştirilecek; olay yeri inceleme ekipleri teknik donanım ve uzman personelle güçlendirilecek.

Toplum polisi, güçlü teşkilat. Polis Genel Müdürlüğü siyasi müdahaleden arındırılmış, sivil idareye bağlı ve idari özerk olacak (→ Söz 29); polisin özlük hakları ayrı yasayla düzenlenecek. Kadro beş bine çıkarılacak: her yıl ocak ayında polis okuluna düzenli alım yapılacak, eğitim bir yıl olacak. Kadro güçlenince mahalle karakolları yeniden açılacak; toplum destekli polislik ve mahalle devriyesi yaygınlaşacak, vardiya düzeni insani saatlere çekilecek. Organize suç, bahis çeteleri ve okul önündeki uyuşturucu satıcısıyla mücadelede Narkotik Polisi güçlenecek.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

29

Savunma ve sivil kontrol

Zorunlu askerlik süresini bu dönem kısaltacak, sivil hizmet yasasını Meclis'e sunacağız.

Sivil irade. Savunma ve güvenlik politikası seçilmiş sivil iradenin denetiminde olacak. Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı kademeli olarak sivil idareye bağlanacak; Polis Örgütü siyasi müdahaleden arındırılmış, sivil idareye bağlı ve idari özerk bir kolluk olacak. Geçiş takvimi ilgili makamlarla müzakere edilecek ve ilk yıl Meclis'e sunulacak. Savunma bütçesi her yıl Meclis'te kalem kalem görüşülecek; komutanlık yıllık faaliyet raporunu Meclis'e sunacak. Hiçbir adım güvenlik boşluğu doğurmayacak.

Askerlik süresi. Zorunlu askerlik süresini kademeli olarak kısaltacağız; ilk kısaltma bu dönem yürürlüğe girecek, nihai hedef tam profesyonel savunma gücüne geçiştir. Yükümlülük herkes için eşit ve önceden bilinen kurallara bağlanacak: kimin ne kadar, nerede ve hangi koşulda hizmet edeceği yasada yazılacak, kişiye göre uygulama olmayacak.

Vicdani ret ve sivil hizmet. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları doğrultusunda anayasal vicdani ret hakkını ilk doksan günde kurulacak Anayasa Reform Özel Komitesi'ne teklif edeceğiz. Askerlik yapmak istemeyen yurttaş, askeri birlik yerine eşit süreli sivil hizmet yapacak: yaşlı bakımı, orman koruma, itfaiye ya da kamusal hizmet. Sivil hizmet yasasını ilk yıl Meclis'e sunacağız; sivil hizmet yapan yurttaş askerlik yapanla aynı özlük ve sosyal güvenlik haklarına sahip olacak.

Gençlerle birlikte. Askerlik ve sivil hizmet reformunun taslağı Meclis'e gelmeden önce Gençlik Meclisi'nde (→ Söz 13) görüşülecek; görüşler ve verilen yanıtlar yayımlanacak. Askerlikle ilgili her yasa değişikliği Meclis'ten geçmeden önce kamuoyunun açık görüşüne sunulacak.

Kışlalar kent dışına. Şehir merkezlerindeki kışlaların faaliyetleri kademeli olarak kent dışına taşınacak. Boşalan ve atıl kalan askeri alanlar yeşil alan, park, müze ve kültür alanı olacak; bu araziler satılmayacak, imara açılmayacak, kamunun elinde kalacak. Hangi arazinin ne olacağına o bölgenin halkı da katılacak. Taşınma takvimi ilgili makamlarla birlikte belirlenecek ve kamuya açıklanacak.

Takvim Dönem sonu

Araç Yasa — Vicdani ret: Reform Komitesi'ne teklif, ilk 90 gün

Onarıcı adalet

Ceza adalet için vardır.

30

Şartlı tahliyeyi nesnel ölçüte, ihmalle ölüme sebebiyeti adil cezaya bağlayacağız.

Ceza adalet için. Ceza sistemi bazı suçlarda caydırıcı değil, bazı alanlarda topluma kazandırmıyor; suça sürüklenen çocuk için ayrı mahkeme yok. Cezayı intikam aracı olmaktan çıkaracak, adaleti ölçülü ve öngörülebilir kılacağız.

Uzlaşma ve kamu hizmeti. Hafif suçlarda ve ilk kez suç işleyen gençlerde kişiyi cezaevine kapatmak yerine mağdurla uzlaşma, toplumun gördüğü kamu yararına çalışma ve denetimli serbestlik uygulanacak. Onarıcı adalet yasayla ceza sistemine yerleşecek; cezaevi son çare olacak.

Çocuk mahkemeleri. Suça sürüklenen çocuklar için ayrı mahkemeler kuracağız; bu mahkemelerde çocuk gelişimi uzmanları görev alacak. Çocuklar cezaevine değil, eğitim ve psikolojik desteğin zorunlu olduğu ıslah ve eğitim merkezlerine yönlendirilecek. Çocuğun üstün yararı her kararda esas olacak.

Cezaevi son çare. Merkezi Cezaevi'nin kapasite aşımına ve mevcut koşullarına son vereceğiz. İnfaz sistemi topluma kazandırma esasına göre yenilenecek; eğitim, meslek ve psikolojik destek zorunlu olacak. Tahliye sonrası kamusal istihdam desteğiyle yeniden suç işleme oranını düşüreceğiz.

Şartlı tahliye. Erken tahliye ve ceza indirimi cezaevi idaresinin takdirinden çıkarılacak; şartlı tahliye yalnız Şartlı Tahliye Kurulu'nun kararıyla olacak. Kurulun verimli çalışması teşvik edilecek: çoğunluğu hukukçulardan oluşacak, değerlendirme önceden ilan edilmiş nesnel ölçütlere bağlanacak, kararlar gerekçeli ve kamu denetimine açık olacak.

Mağdur hakları. Mağdura dava boyunca hukuki ve psikolojik destek sağlayacak, tazminat mekanizmalarını güçlendireceğiz. Uzlaşma sürecinde mağdurun sesi merkezde olacak.

İhmalle ölüme sebebiyet. İhmalkârlıkla ölüme sebebiyet verme suçu yeniden düzenlenecek: aynı ihmal denizde başka, karayolunda başka cezalandırılmayacak; suç ve ceza dengesini adil kuran yasa önerisini vereceğiz. Her ölümlü trafik çarpışmasında sürücü kadar yolun, araç muayenesinin ve sorumlu kurumların kusuru da araştırılacak. Alkol ve uyuşturucu etkisinde sürüş ağırlaştırıcı neden sayılacak; tekerrürde ehliyet kalıcı olarak iptal edilecek.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

31

Ulaşım ve trafik güvenliği

Trafikte sıfır tolerans uygulayacak, toplu taşımayı tek kartla gece yarısına kadar yayacağız.

Tek kart, tek ağ. Şehir içi ve şehirlerarası Ulusal Kamusal Toplu Taşıma Ağı'nı kuracağız: otobüs, minibüs ve e-dolmuş tek kartla, aktarmalı çalışacak. Filo elektrikli olacak; şehir içinde minibüs ve küçük elektrikli araçlar tercih edilecek. Öğrenci, engelli, yaşlı ve dar gelirli yurttaş için toplu taşıma ücretsiz ya da büyük ölçüde devlet destekli olacak. Ağ kurulunca özel araç vergisi toplu taşımayı teşvik edecek biçimde düzenlenecek. Bölgesel bisiklet yolu ağı kurulacak.

Gece yarısına kadar sefer. Lefkoşa–Girne, Lefkoşa–Güzelyurt, Lefkoşa–Gazimağusa ve İskele hatlarında seferler gece yarısına kadar sürecek; yaz aylarında gece de saat başı sefer olacak. Anlık varış bilgisi ve rezervasyon çevrim içi olacak.

Araç ve şoför. Toplu taşıma araçlarında katı yaş sınırı yerine gerçek mekanik muayeneye dayalı teknik yeterlilik ve geçiş dönemi uygulanacak; takograf zorunlu, şoför günde sekiz saatten fazla araç kullanmayacak; ihlalde lisans iptal edilecek. Otobüs sürücüsü sertifikası, filo eğitimi ve uygulamalı müfettiş yeterliliği getirilecek; şoför ücreti asgari ücretin en az yüzde kırk beş üstünde olacak. Elektrikli toplu taşıma aracından gümrük vergisi alınmayacak.

Trafikte sıfır tolerans. Amacımız ölüm ve ağır yaralanmaları önlemektir. Eğitim, araç muayenesi, yol tasarımı, denetim ve kurumsal sorumluluğu birlikte ele alan Sıfır Can Kaybı 2030 planını yürürlüğe koyacağız: kara noktalar yeniden tasarlanacak; kavşak, çember ve şehir içi yollar aydınlatılacak, diğer yollar doğru işaretleme, fosforlu uyarıcı ve kedi gözüyle güvenli hâle getirilecek. Hız, alkol, uyuşturucu ve telefon denetimi kameralar ve 7/24 mobil ekiplerle yapılacak; ağır vasıtalarda güzergâh, yük, sürücü yeterliliği ve bakım kaydı denetlenecek.

Ercan, limanlar, havacılık. Ercan özelleştirme anlaşmasını kamu zararı, güvenlik ve hizmet kalitesi açısından denetime alacağız; fahiş bilet fiyatlarına karşı kamusal ya da çok ortaklı havayolu modelini ilk yıl raporlayacağız. Genel havacılık için Geçitkale değerlendirilecek. Gazimağusa ve Girne limanlarını yenileyecek, yolcu ve yük işlevlerini ayıracak, gümrük süreçlerini dijitalleştireceğiz; feribotlar uluslararası güvenlik standardında denetlenecek.

İnternet bir haktır. Telekomünikasyon Dairesi kamusal yapısı korunarak özerkleşecek; internet erişim hakkı ve altyapı → Söz 3, Söz 24.

Takvim Dönem sonu **Araç** Yasa

4

KIBRIS

Toprağı, suyu ve barışı birlikte planlayacağız.

32	Elektriğin yarısını 2035'te yenilenebilirden üretecek, su kaybını yarıya indireceğiz.	56
33	Her yeni inşaat ruhsatına bağımsız statik denetim ve gri su şartı koyacağız.	58
34	Kamusal erişime kapatılan kıyıları halka açacak, kıyıda yüz metre yasağını tavizsiz uygulayacağız.	60
35	Millî gelirin yüzde bir buçuğunu kademeli olarak Ar-Ge'ye ayıracağız.	61
36	Teknoloji ve Dijital Dönüşüm Bakanlığı'nı kuracak, kritik veriyi ada içinde tutacağız.	62
37	Kıbrıs Barış ve Etnografya Müzesi'ni dönem sonuna kadar açacağız.	63
38	AB müktesebatına uyum takvimini Meclis'e sunacak, Yeşil Hat ticaretini genişleteceğiz.	64
39	Ambargolara karşı her federasyona ayrı dosya açan diplomasi birimi kuracağız.	66
40	Kıbrıslı Türklerin iradesiyle çözümü savunacak, yeni geçiş kapılarını resmen teklif edeceğiz.	68

32

Çevre, enerji ve su

Doğa satılık değildir.

Elektriğin yarısını 2035'te yenilenebilirden üretecek, su kaybını yarıya indireceğiz.

Çevre ve İklim Değişikliği Bakanlığı. Çevre Koruma, Jeoloji ve Maden, Tarım, Meteoroloji, Şehir Planlama ve Orman dairelerini tek çatı altında toplayan Çevre ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nı kuracağız. Çevre Koruma Dairesi Teşkilat Yasası'nı güncelleyecek, atamaları liyakate bağlayacağız; her belediyede çevre mühendisi ve biyolog çalışacak. İklim Değişikliği ile Mücadele ve Uyum Yasası'nı çıkaracak ve 2050 Düşük Karbonlu Kalkınma Planı'nı uygulayacağız. AB çevre fonları için başvuru birimi ➔ Söz 38.

İki toplumlu iklim ortaklığı. Yangın, kuraklık ve kıyı erozyonu Yeşil Hat'ı tanımıyor. İki Toplumlu İklim ve Doğa Konseyi'ni Cumhurbaşkanlığı ile istişare içinde ilk yıl Kıbrıs Rum tarafına ve BM'ye resmen teklif edeceğiz; ada ölçeğinde iklim uyum planı, orman yangını ve selde ortak müdahale protokolü, Ara Bölge'de Eko-Barış Parkı ve ortak güneş parkları Konsey'in ilk gündemi olacak. Her belediye iklim eylem planı hazırlayacak; kuzey için yerel emisyon azaltım hedefi belirleyip Paris Anlaşması göstergelerini raporlayacağız.

Koruma alanları. Özel Çevre Koruma Bölgeleri, milli parklar, sulak alanlar ve ormanları rant, inşaat ve taş ocağına kapatacak, sınırlarını genişleteceğiz. Çayırova Valia Ormanı, İkidere, Kormacit kıyısı, Erenköy Ormanı, Mağusa kumulları, Beşparmak Dağları, Lefke Deresi, Kanlıdere ve Çakıllıdere boylarını Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edeceğiz. Tahrip edilmiş sulak alanlar, dere yatakları ve ormanlar bilimsel esaslarla iyileştirilecek; koruma alanları bekçi, kamera ve dronla izlenecek.

Taş ocakları. Beşparmak Dağları'nı tahrip eden taş ocaklarını aşamalı olarak kapatacak, ağaçlandırarak iyileştireceğiz. İngiliz döneminden kalma Taş Ocakları Yasası'nı çağdaş çevre ve iş güvenliği standardıyla yenileyecek; işleyen ocaklara sürdürülebilirlik planı, rehabilitasyon yükümlülüğü ve meslek odası vizesi getireceğiz. Taş ve kum ihtiyacını azaltan alternatif yapı malzemelerine gümrük indirimi ve ustalara eğitim desteği vereceğiz (➔ Söz 33).

Orman. Ormanın işletme değil koruma alanı olduğu ilkesine dayanan yeni Orman Yasası'nı çıkaracağız. Gözetleme kuleleri, kamera ve sensörlerle dijital izleme, orman itfaiyesi ve havadan müdahale imkânı devlet bünyesinde sürekli hazır olacak; amfibik yangın uçağı fizibilitesi yenilenecek. Orman köylerinde gönüllü yangın timleri eğitilecek; yangına dayanıklılık için düzenli temizlik ve hat kontrolü yapılacak. Her yeni doğan bebek için bir fidan dikecek, her okula hatıra ormanı kuracağız.

KIB-TEK. Kıbrıs Türk Elektrik Kurumu'nu özelleştirmeyecek, kuruma idari ve mali özerklik vereceğiz. Santrallere filtre takılacak, kirli akaryakıt kullanımı bitecek. Özel üreticiyle garantili alım sözleşmesi yeniden müzakere edilecek; bu değişmeden yenilenebilir payı artmaz. Karbon vergisi ve Yeşil Dönüşüm Fonu ➜ Söz 7.

Yüzde elli. Temiz Enerjiye Geçiş Eylem Planı ile elektrik üretiminde yenilenebilir payını 2035'e kadar en az yüzde elliye çıkaracağız. Çatı güneş sistemlerine düşük faizli kredi ve vergi muafiyeti vereceğiz; çatı kurulumlarına mimari uyum ve statik güvenlik standardı getirilecek, yeni yapılar güneş sistemine göre tasarlanacak; kamu binalarında yenilenebilir enerji ve her yeni projede güneş paneli zorunlu olacak. Şebekeyi akıllı şebeke ve depolamayla yenileyecek, rüzgâr potansiyelini devreye alacağız; güneş santrallerini sulak alana ve tarım arazisine kurmayacağız.

Su kaybı. Bugün dağıtım hattına verilen suyun yüzde kırkı yolda kayboluyor. Türkiye'den gelen su dâhil tüm su kaynaklarını kamusal, şeffaf ve özerk Su Yönetim Kurumu'nda toplayacak; dağıtım altyapısını yenileyip kayıp ve kaçağı dönem sonunda yarıya indireceğiz. Güzelyurt ve Mağusa yer altı sularını koruma altına alacak, kaçak kuyu kullanımına son vereceğiz.

Yağmur, gölet, arıtma. Yağmur suyunu doğa temelli çözümlerle tutacağız: Gölet Ana Planı ile taşkın yönetimi işlevi de gören göletler ve yapay sulak alanlar yapılacak, mevcut gölet ve barajların kapasitesi artırılacak. Kuraklık için kademeli tedbir planı hazır tutulacak. Arıtılmış suyu tarımsal sulama ve yeşil alanda zorunlu kılacağız; Girne, Mağusa ve İskele arıtma altyapısı öncelikle iyileştirilecek; ev ve apartmanlar için biyolojik paket arıtma teşvik edilecek.

Atık ve depozito. Sıfır Atık, bölgesel geri dönüşüm tesisleri ve Depozito İade Sistemi ➜ Söz 7. Depolama sahalarında sızıntı suyu ve metan kontrolü zorunlu olacak; organik atıktan biyogaz üretilecek.

ÇED. ÇED süreçlerini bağımsız uzmanlar ve meslek odaları yürütecek; olumsuz ÇED alan hiçbir projeye izin vermeyeceğiz, halkın katılımı bağlayıcı olacak. Plan ve programları Stratejik Çevresel Değerlendirme'ye bağlayacağız.

Çevre suçu. Çevre Koruma Dairesi'nde 7/24 çalışan Çevre Polisi'ni ve Dijital Çevre İhbar Sistemi'ni kuracağız. Doğaya zarar veren faaliyet ağır suç sayılacak; tekerrürde işletmeyi kapatacağız. CMC Lefke alanındaki kirliliği ıslah edeceğiz.

Takvim 2035 elektrik · dönem sonu su **Araç** Yasa

33

Dirençli kentler ve güvenli yapı

Her yeni inşaat ruhsatına bağımsız statik denetim ve gri su şartı koyacağız.

Deprem risk analizi. Tüm kamu binalarının, okulların, hastanelerin ve konut stoğunun deprem risk analizini KTMMOB standartlarında tamamlayacağız. Sonuçlar bina bazında kayıt altına alınacak ve kamuya açık olacak; riskli bulunan okul ve hastaneler güçlendirme sırasında öne alınacak. Bu envanter Afet Yönetim Kurumu'nun önceliklendirme listesi olacak → Söz 19. Analizi yapan ekipler siyasi değil teknik atamayla görevlendirilecek.

Bağımsız statik denetim. İnşaat süreçlerinde malzeme kalitesini, zemin etüdünü ve statik hesabı müteahhidin seçtiği kişi değil, bağımsız kurullar ve meslek odalarının görevlendirdiği denetçiler denetleyecek; bunu yasal zorunluluk hâline getireceğiz. Bağımsız denetim raporu olmayan projeye ruhsat verilmeyecek; ruhsat ve denetim raporları dijital imar sisteminde kamuya açık olacak. Denetçinin sorumluluğu yasada açık yazılacak.

Kentsel dönüşüm. Eski ve güvensiz binaları yerinde, mülk sahibi ve kiracı mağdur edilmeden dönüştüreceğiz; rant odaklı yık-yap anlayışı bitecek. Dönüşümde taş ve kum ihtiyacını yıkım atığının geri dönüşümünden karşılayacak, ahşap, çelik ve kerpiç gibi taş kullanımını azaltan yapı sistemlerini kamu projelerinde uygulamaya alacağız. Yıkımda asbest, ağır metal ve yasaklı toksik maddeleri denetleyecek; acil kimyasal kirlilik için ulusal müdahale planı hazırlayacağız. Enerji verimli ve yeşil bina standardını yeni yapılarda zorunlu kılacağız.

Sünger şehir. Sünger şehir, yani yağmuru emen kent: ani sel ve taşkınlara karşı geçirgen asfalt, yağmur bahçesi ve doğa temelli su tutma alanlarını kentsel tasarımın standardı yapacağız. Kent drenaj projelerini tamamlayacak, yağış suyunu sulak alanlara yönlendireceğiz; drenaj ve yeşil alan planında meteorolojik projeksiyonlar esas alınacak. Dere yataklarını doğaya uyumlu biçimde temizleyip işgalden arındıracak, Girne Sıradağları'ndan güneye akan dereleri koruyacak, Derelerin Korunması Yasası'nı güncelleyeceğiz.

Gri su. Binalarda ve kamu tesislerinde duş ve lavabo suyunu arıtıp sifonda yeniden kullanan gri su sistemi yeni inşaat ruhsatlarında şart olacak. Arıtılmış su çıkış parametrelerini dünya standardına göre güncelleyecek, standardı kullanım amacına göre belirleyip düzenli analizle denetleyeceğiz. Geçişi önce kamunun kendi binalarından başlatacağız. Doğa temelli yağmur suyu yönetimi ve arıtılmış suyun tarımda kullanımı ➔ Söz 32.

Isı adası. Akdeniz iklim krizi yaz sıcaklarını her yıl artırıyor; kentleri buna göre tasarlayacağız. Kentlerde betondan kaynaklanan ısı adası etkisini düşürmek için dikey bahçeler, yeşil çatılar ve gölgelendirilmiş kamusal yürüyüş hatları inşa edeceğiz. Isıya dayanıklı kent tasarımını imar kurallarına yazacağız; yeni kamu binalarında yeşil çatı standart olacak. Enerji tasarrufu, geri dönüşüm ve toplu taşıma gibi karbon ayak izini düşüren davranışlar için halk bilinçlendirme kampanyası yürüteceğiz.

Yeşil altyapı. İmar planlarında kişi başına düşen yeşil alan payını artıracak, kamusal alanlarda sürdürülebilir peyzajı yaygınlaştıracağız; peyzajda yerel bitki türleri kullanılacak, biyologların verisi esas alınacak. Arıtılmış atık sudan, gerekli havalandırmayla, yapay sulak alanlar oluşturacağız. Her sulak alan için ayrı koruma planı hazırlayacak; Gazimağusa sulak alanları, Gönyeli Barajı, Güzelyurt Gölü ve Kanlıköy Göleti'ni kamera ve düzenli bakımla izleyeceğiz. Sulak alanların karbon yutağı ve su deposu işlevini okullarda anlatacak; öğrenciler ağaç dikme ve çevre gözlem projelerine katılacak.

Temiz ve akıllı ulaşım. Elektrikli araç teşviki ve bölgesel bisiklet yolu ağı ➔ Söz 31; ülke çapında şarj ağı kuracak, egzoz denetimini sıkılaştıracağız. Toplu taşıma filosunu düşük emisyonlu araçlara geçirecek, şehir merkezlerinde yaya güvenliği için trafik yatıştırma uygulayacağız; akıllı kavşaklar ve sürücü destek sistemleri yol tasarımına ve sürücü eğitimine girecek.

Afet ve erken uyarı. Meteoroloji radarı, erken uyarı ve özerk sivil Afet Yönetim Kurumu ➔ Söz 19.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

34

Mavi ekonomi

Kıyılar halkındır.

Kamusal erişime kapatılan kıyıları halka açacak, kıyıda yüz metre yasağını tavizsiz uygulayacağız.

Kıyı kamu malıdır. Kıyılar kamu malı olacak; hiçbir sahil özel kullanıma kapatılamayacak. Otel ve sitelerin işgalindeki plajları halka açacak, kıyı şeridinde en az yüz metrelik bantta yapılaşma yasağını tavizsiz uygulayacağız. Kıyı bandındaki ruhsatsız yapılara hızlı yıkım prosedürü işleyecek; kıyı ihlalini ağır yaptırıma bağlayacak, belediyelere kıyı ve çevre denetim yetkisi vereceğiz.

Kıyıda turizm. Yeni büyük ölçekli otel yatırımı bölgesel plan ve ihtiyaç analizine bağlı olacak; kontrolsüz betonlaşmaya izin vermeyeceğiz. Karpaz'da büyük otel ve marina yerine küçük ölçekli ekoturizmi destekleyecek, gelirinin bir bölümünü doğrudan doğa korumaya aktaracağız. Marina yatırımları kıyı yasağına ve ÇED'e tabi olacak; bölgelerin uzmanlaşması ➔ Söz 6. Plaj kalitesini Mavi Bayrak gibi uluslararası sertifikalarla belgeleyeceğiz.

Kaplumbağa sahilleri. Altın Kumsal gibi kaplumbağa üreme sahilleri tamamen koruma altında kalacak; yuvalama döneminde koruma ekipleri ve gönüllülerle yuva güvenliğini sağlayacağız. Karpaz'da ziyaretçiyi giriş-çıkış noktaları ve güzergâh haritasıyla yönlendireceğiz.

Temiz deniz. Denize her türlü atık bırakılması kesinlikle engellenecek; limanlara ve yatlara atık boşaltım zorunluluğu, sintine takip sistemi ve ağır deniz kirliliği cezası getireceğiz. Balık çiftliklerini ve santral deşarjlarını sıkı denetleyecek; arıtmadan denize bırakılan atığa, belediye ya da turistik tesis fark etmeksizin, kirleten öder ilkesiyle yaptırım uygulayacağız. Tüm yerleşimlere uygun arıtma tesisi kuracağız; her kumarhaneli otel kendi arıtma tesisini kuracak, kirli suyun tamamını geri kazanacak. Kıyı ihlali ve deniz kirliliği raporunu her yıl kamuya açıklayacağız; arama-kurtarma ➔ Söz 19, limanlar ➔ Söz 31.

Kıyı balıkçısı. Balıkçılığı endüstriyel trollerle değil, yerel kıyı balıkçısını ve deniz ekosistemini koruyacak ölçekte destekleyeceğiz. Üreme dönemlerinde avlanmaya tamamen kapalı deniz koruma alanları (no-take zone) ilan edecek, kaçak ve yıkıcı avcılığı engelleyecek, yapay resiflerle deniz canlılığını artıracağız. Balıkçı barınaklarını ıslah edecek, balık stoklarını bilimsel çalışmayla izleyeceğiz.

Su altı mirası. Antik batıkları korumak ve sergilemek için Su Altı Arkeoloji Müzesi'ni kuracağız; batıkları ve denizaltı sanat müzelerini alternatif turizm kapsamında geliştirecek, su altı arkeolojisini ve ekolojik dalış turizmini uluslararası standarda getireceğiz. Doğu Akdeniz deniz haritalaması ➔ Söz 35.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

Bilim ve Ar-Ge

35

Millî gelirin yüzde bir buçuğunu kademeli olarak Ar-Ge'ye ayıracağız.

Akdeniz Bilim Fonu. Mevcut teknoloji fonunu (KIB-TEKNOFON) Akdeniz Bilim ve Araştırma Fonu olarak yeniden yapılandıracak, Ar-Ge ve bilimsel araştırmaya ayrılan payı millî gelirin binde dördünden kademeli olarak yüzde bir buçuğuna çıkaracağız. Fonun bütçesi, hibe alan her proje ve sonuç raporları kamuya açık olacak.

Araştırma çağrıları. Fon her yıl Akdeniz iklim krizi, deniz biyolojisi, kuraklık tarımı ve yenilenebilir enerji başlıklarında açık araştırma çağrısı yapacak; bu alanlarda çalışan araştırmacılara ulusal fon sağlayacağız. Fonu bilim insanlarının çoğunlukta olduğu bağımsız bir kurul yönetecek. Genç araştırmacı ve girişimciler için Ar-Ge hibeleri ve teknopark altyapısı kuracak, teknoparkta kurulan şirketlere vergi muafiyeti getireceğiz; üniversiteler sanayiyle birlikte çalışan yenilik merkezlerine dönüşecek.

Uydu verisi ve gözlem. Üniversiteler ve KTMMOB iş birliğiyle Kıbrıs Veri ve Gözlem Araştırmaları Kurumu'nu (KVAK) kuracağız. Kurum uydu verisi, iklim gözlemi ve Doğu Akdeniz deniz haritalaması yapacak; uydu verisini tarımda kuraklık tahmini, orman yangını tespiti ve kaçak yapılaşma denetiminde doğrudan kullanacağız. Çevre denetiminde dron, kamera ve uydu verisi standart araç olacak.

Karanlık gökyüzü. Beşparmak Dağları ya da Karpaz'da ışık kirliliği olmayan alanları uluslararası Karanlık Gökyüzü Parkı ilan edeceğiz; park çevresinde ışık kirliliğini sınırlayan aydınlatma kuralları imar mevzuatına girecek. Gök bilimi turları ve gökyüzü turizmiyle adaya araştırmacı ve ziyaretçi çekeceğiz.

Bilimin verisi açık. Ulusal Yapay Zekâ Etik Kurulu ve Açık Veri Portalı → Söz 27; kamu veri merkezi → Söz 36; Dijital Göçebe İzni ve kampüsler → Söz 3. Karpaz ya da Lefke'de doğa dostu teknoloji köyleri kurarak araştırmacıyı adaya çekeceğiz; KVAK ve Akdeniz Bilim Fonu verisi Portal'da açık olacak.

Takvim Dönem sonu · yüzde 1,5 kademeli **Araç** Yasa

36

Dijital egemenlik ve dijital ekonomi

Veri de toprak gibi egemenlik alanıdır.

Teknoloji ve Dijital Dönüşüm Bakanlığı'nı kuracak, kritik veriyi ada içinde tutacağız.

Tek merkez. Dijital dönüşüm tek merkezden yönetilecek: Teknoloji ve Dijital Dönüşüm Bakanlığı'nı ilk yıl kuracağız. Bakanlık ulusal veri yönetişimi modelini, kamu çalışanlarının dijital yetkinlik programını ve dijital envanteri yürütecek; her kurumun dijital dönüşüm hedefi ve takvimi kamuya açık olacak.

Veri ada içinde. Veri ve dijital altyapı, egemenliğin parçasıdır. Kritik kamu verisinin ada içinde tutulmasını yasaya yazacağız; güneş enerjisiyle çalışan Kamu Veri Merkezi'ni ve coğrafi yedeğini kuracak, stratejik altyapıda dışa bağımlılığı azaltacağız. İnternet omurgasına üçüncü bağlantı eklenecek; Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi hazırlanacak, Siber Olaylara Müdahale Merkezi ilk yıl kurulacak; kişisel veri koruma mevzuatı AB düzeyine getirilecek (➜ Söz 27). Algoritmik şeffaflık ve ifade özgürlüğü güvenceleri ➜ Söz 27.

Dijital ekonomi. Dijitalleşme katma değerli üretimin ana aracıdır. Yeni teknolojiler için düzenleme sandığı (sandbox) kurulacak; girişimcilere startup vizesi, vergi teşviki ve ihracat desteği verilecek. e-İkamet ile yabancı yatırımcı şirketini çevrim içi kurup uzaktan yönetebilecek. Oyun, dijital içerik ve yazılım gibi niş sektörlerde odaklı büyüme, Teknoloji Özel Ekonomik Bölgesi ve Girişim Sermayesi Fonu ➜ Söz 3; üniversite-kamu-özel sektör Ar-Ge iş birliği ➜ Söz 35. Hedef: dijital ekonominin millî gelirdeki payı ve teknoloji ihracatı her yıl artacak.

Dijital diplomasi. Tanınma koşullarından bağımsız olarak dijital hizmet kapasitemizi uluslararası görünürlüğün aracı yapacağız: çok dilli devlet hizmetleri, dijital diplomasi stratejisi ve diaspora e-İkamet'i (➜ Söz 39). Dijital kimlik ve e-Devlet altyapısında Estonya'nın, dijital tanınırlıkta Kosova'nın deneyimi referans alınacak.

Takvim İlk yıl **Araç** Yasa

Toplumsal hafıza

37

Kıbrıs Barış ve Etnografya Müzesi'ni dönem sonuna kadar açacağız.

Yüzleşme. Kıbrıs'ın geçmişindeki tüm trajedileri, kayıpları ve toplumsal acıları şovenist söylemden arındırılmış, nesnel biçimde araştıracak ve belgeleyeceğiz. Hafıza tek bir toplumun acısıyla sınırlı tutulmayacak; adada yaşanan her kayıp aynı özenle kaydedilecek. Ortak acılar iki toplumun birlikte katıldığı anma programlarıyla anılacak. Derleme çalışması yapan akademisyen ve araştırmacılara fon sağlayacağız.

Kayıp Şahıslar Komitesi. Kayıp Şahıslar Komitesi'ne devlet katkısını ve teknik desteği artıracağız; katkı ilk yıl bütçesinde ayrı kalem olacak. Hâlâ bekleyen ailelerin belirsizliğine son vermek bu desteğin tek ölçütüdür.

Barış ve Etnografya Müzesi. Kıbrıslı Türk, Kıbrıslı Rum, Maronit, Ermeni ve adada iz bırakmış tüm toplulukların ortak yaşam kültürünü, folklorunu ve barış mücadelesini uluslararası standartlarda sergileyen Kıbrıs Barış ve Etnografya Müzesi'ni dönem sonuna kadar açacağız. Müze ortak konser, sergi, tiyatro, performans ve panellere ev sahipliği yapacak; iki toplumun sanatçılarını buluşturan film, belgesel ve tiyatro projelerine fon için uluslararası kuruluşlarla çalışacağız.

Lefkoşa'da bellek müzesi. Milli Mücadele ve Toplumsal Bellek Müzesi'ni Lefkoşa'da ayrı bir proje olarak hazırlayacağız. Müze Kıbrıslı Türklerin tarihindeki dönemeçleri, Britanya sömürge dönemini, toplum önderlerini ve mücadele yıllarını görsel-işitsel malzemeyle gelecek kuşaklara aktaracak.

Anıt-hafıza merkezleri. Acının yaşandığı yerlerde Anıt-Hafıza Merkezleri kuracağız. Merkezler tek bir toplumun anlatısını değil, belgelenmiş olguları taşıyacak; her merkezin içeriği yüzleşme araştırmalarının bulgularına dayanacak.

Kütüphane ve müzeler. Mevcut müzeleri etkileşimli ve çağdaş sergilemeyle yenileyeceğiz. Kütüphane ve müzeler sosyalleşme, birlikte öğrenme, paylaşma ve üretme yeri olarak tasarlanacak: sanat, tasarım, bilim ve teori arşivi; sahne, görsel, plastik ve dijital sanat için deneyim alanları; bebek ve çocuk köşeleri. Kütüphane üyesi herkese ücretsiz atölye, söyleşi ve dil eğitimi; akademisyen ve araştırmacılara alanlarının kaynakları sunulacak; mekânlar özel gereksinimli bireylerin konforuna uygun düzenlenecek. Restorasyon için uluslararası fonlara proje sunacağız; Sanat Fonu belgesel ve toplumsal hafıza çalışmalarına hibe verecek.

Ders kitabı. Tarih ders kitaplarını karşı tarafı düşmanlaştırmayan bir dille yeniden ele alacağız; yeni kitaplar dönem içinde okullara girecek. Müfredatta Kıbrıs Türk toplumunun kültür ve tarihine daha fazla yer vereceğiz.

Takvim Dönem sonu **Araç** BK kararı

38

AB ve dış politika

AB müktesebatına uyum takvimini Meclis'e sunacak, Yeşil Hat ticaretini genişleteceğiz.

Müktesebat takvimi. AB Koordinasyon Merkezi'ni kuruluş amacına uygun görev ve yetkileriyle yeniden yapılandıracak, kurumsal kapasitesini güçlendireceğiz. Merkezle iş birliğinde kurumsal altyapımızı, yasalarımızı, çevre ve gıda standartlarımızı AB müktesebatına uyumlu hale getirecek reform takvimini ilk yıl Meclis'e sunacağız; takvimdeki her başlığın ilerlemesini yıllık raporla Meclis'e bildireceğiz. Avrupa kurumlarıyla diyaloğu bugünden artıracak; çözümle gelecek serbest dolaşım, fon ve pazar fırsatlarına toplumu teknik çalışmalarla hazırlayacağız.

Yeşil Hat ve hellim. Yeşil Hat Tüzüğü'nün kapsamını genişletmek için ilk yıl AB ve Kıbrıs Rum tarafıyla resmî görüşme talep edeceğiz. Kıbrıslı Türk üreticilerin, iş insanlarının ve hellim gibi coğrafi tescilli ürünlerin AB pazarına doğrudan erişimi bu masanın ilk maddesi olacak; ticari araçların Güney'e geçiş koşulları ve AB standardında araç muayenesi (TAIEX deneyimi) aynı masada ele alınacak. Hellim ihracatını ve AB standartlarına uygun üretimi artırmak için kalite standardına uygun üreten mandıraları destekleyecek, üreticiyi kooperatifler aracılığıyla iç ve dış pazarda koruyacağız.

AB Mali Yardım Tüzüğü. AB Mali Yardım Tüzüğü çerçevesinde Kıbrıslı Türklerin kalkınması ve adadaki iş birliğinin artması amacıyla beş başlık altında verilen desteğin Kıbrıslı Türklerin ihtiyaçlarına odaklanması için çalışacak; bekleyen değil talep eden bir anlayışla AB Koordinasyon Merkezi'nin proaktif çalışmasını sağlayacağız. İhtiyaçları biz belirleyecek, etkin bir diplomasiyle AB ile müzakere edeceğiz. Hibe programlarına destek veren bir birim kuracağız; hibeleri yerel üreticiye, KOBİ'lere, sivil topluma ve altyapıya adil ve şeffaf yönlendirmek bu birimin görevi olacak. Devletin aracılık ettiği her hibe açık veri olacak.

Doğrudan ticaret. Doğrudan Ticaret Tüzüğü'nü yürürlüğe sokmak için diplomatik çabayı artıracağız. Doğrudan ticareti basit bir siyasi lobi faaliyeti olmaktan çıkaracak; üretim standartları ve lojistik altyapı gibi konularla destekleyeceğiz. Doğrudan ticaret ayrılıkçı bir yaklaşım değildir: çözümü ve iş birliğini destekleyen, çözüm sonrası müktesebata hazırlık kavramlarıyla savunulacak. Dışişleri Bakanlığı'nın lobi kapasitesini çözüm ve AB üyeliği çerçevesinde tutarlı hale getirerek doğrudan ticaret başlığında destek vermesi için yeniden kurgulayacağız.

Karma evlilik çocukları. Ebeveynlerinden biri Kıbrıslı Türk, diğeri üçüncü ülke vatandaşı olan çocukların yaşadığı Kıbrıs Cumhuriyeti ve AB yurttaşlığı, kimlik ve pasaport sorununu çözmek için hukuki ve diplomatik mücadele yürüteceğiz. Kıbrıslı Türklerin Avrupa Parlamentosu başta olmak üzere AB organlarında temsili için girişimde bulunacağız.

Türkiye ile karşılıklı saygı. Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkileri karşılıklı saygı, eşitlik, kardeşlik ve iki özerk varlık zemininde yürüteceğiz. İç politikaya, seçimlere, yargıya ve kamu yönetimine müdahaleyi reddedeceğiz; kendi evimizin efendisi ilkesi ➔ Söz 40.

Dışişleri Bakanlığı ve çok yönlü diplomasi. Kıbrıslı Türklerin çözüm iradesi aleyhinde bağımsız hareket eden Dışişleri Bakanlığı'nın Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar, AB Koordinasyon Merkezi, Yatırım Geliştirme Ajansı ve uluslararası çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla koordineli bir ilişki içine girmesini sağlayacağız. Elçilik, konsolosluk ve temsilciliklerimizi yeniden gözden geçirerek çözüm irademizi vurgulayan, dış yatırımları teşvik eden, ada dışındaki Kıbrıslı Türklerle ilişkimizi güçlendiren bir yapıya taşıyacağız. Türkiye'nin etkin dışişleri ağından da yararlanarak Avrupa ülkeleri, Türk dünyası, İslam ülkeleri ve temsilciliğimizin bulunduğu tüm coğrafyalarda fayda analiziyle etkin lobi faaliyeti yürüteceğiz. Kıbrıslı Türklerin laik, demokratik ve özgün kimliğini BM, AB, Avrupa Konseyi ve Sosyalist Enternasyonal platformlarında görünür kılacağız; Kıbrıslı Türklere uygulanan yalıtımın haksızlık olduğunu her platformda anlatacağız.

Takvim İlk yıl **Araç** BK kararı

39

Yumuşak güç

Şikâyet politika değildir.

Ambargolara karşı her federasyona ayrı dosya açan diplomasi birimi kuracağız.

Ambargo bir dosyadır. Kıbrıslı Türk gençler ve sporcular uluslararası müsabakalardan, bilim insanları uluslararası ağlardan yıllardır uzak tutuluyor. Pasif şikâyetçi dili terk edeceğiz; ambargo kader değil, çalışılacak bir dosyadır. Her yıl kaç sporcu, bilim insanı ve sanatçının yurt dışı etkinliğe katıldığını sayacak, raporda açıklayacağız. Güçlü çözüm siyasetimizi yüksek perdeden dillendirerek ambargoları meşru kılmaya çalışan zemini ortadan kaldıracağız.

Özel statü diplomasi birimi. Bağımsız spor federasyonları, AB kulüpleri ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi nezdinde özel statü için çalışan diplomasi birimini ilk yıl kuracağız. Cumhurbaşkanlığı ile koordinasyon içinde çalışacak birimde Dışişleri, spor idaresi ve federasyon temsilcileri birlikte çalışacak. Birim her federasyon için ayrı dosya açacak ve ilk yıl içinde ilk resmî başvuru dosyasını teslim edecek; hangi kuruma hangi başvurunun yapıldığı ve ne yanıt alındığı yıllık raporda kamuya açıklanacak. Çözüm isteyen ve bunun için çalışan bir toplum görüntüsü her dosyanın en güçlü sayfası olacak.

Akademi ve sanat dosyaları. Aynı yöntemi bilim ve sanata uygulayacağız: üniversitelerimizin uluslararası araştırma ağlarına, sanatçılarımızın uluslararası festival ve yarışmalara katılımı için akademi ve sanat kurumları nezdinde ayrı dosyalar açılacak. Yurt dışındaki her kabul, yıllık raporda spor dosyalarıyla birlikte yer alacak. Engelli ve kadın sporcuların uluslararası katılım dosyaları öncelik alacak.

Kulüpler ve sporcular. Ambargo kalkana kadar genç sporcuların hevesini kırmayacak alternatif uluslararası organizasyonlara ve spor turizmi yoluyla farklı takımlarla karşılaşmalara devlet desteği vereceğiz. Kulüp ve amatör spor desteği ➔ Söz 13.

Küresel Kıbrıs Beyin ve Lobi Ağı. Yurt dışında yaşayan Kıbrıslı Türk bilim insanları, akademisyenler, sanatçılar ve iş insanlarından oluşan Küresel Kıbrıs Beyin ve Lobi Ağı'nı ilk yıl kuracağız. Ağ, toplumun haklarını dünyada entelektüel gücüyle savunacak; yurt dışındaki soydaşlarımız ve diasporamızla ilişkiyi güçlendirip lobi faaliyetini bu ağ üzerinden yoğunlaştıracağız. Ağ yılda bir Lefkoşa'da toplanacak; üyeleri bulundukları ülkede federasyon ve akademi dosyalarının takipçisi olacak.

Dijital diplomasi. Dijital hizmeti tanınma öncesi varlık diline çevireceğiz: üç dilli e-Devlet ve diaspora e-İkamet'i ➔ Söz 24. Diaspora kaydını e-İkamet üzerinden tutacak, dönem sonunda yirmi bin kayıtlı diaspora üyesine ulaşacağız. Dijital diplomasi stratejisini ilk yıl yazacak, Dışişleri'nin çok dilli dijital kanallarını açacağız; Türk Ajansı Kıbrıs, uluslararası platformlar ve sosyal ağlar üzerinden Kıbrıs Türk toplumunun sesini dünya kamuoyuna duyuracağız.

Tanınmayı beklemeden. Tanınmamış olmak dünyayla temasımızı koparmaz. Resmî tanınma gerektirmeyen diplomasi (paradiplomasi) imkânlarını uluslararası örgütler ve ülkelerle sonuna kadar kullanacak; bölgesel ve uluslararası barış ağlarına katılacağız. Yalıtımı beklemekle değil, proaktif diplomasiyle aşacağız. Kimliğin uluslararası platformlarda görünürlüğü ➔ Söz 38.

Ev sahipliği. Mevcut festivallerin yanında uluslararası film, belgesel, caz ve edebiyat festivallerine ev sahipliği için devlet sponsor bulmada ve lojistikte yardımcı olacak; Kültür Dairesi yıl boyu festival takvimi hazırlayacak. Spor turizmiyle uluslararası turnuva ve kamp ev sahipliğini teşvik edeceğiz; her ev sahipliği ambargo dosyasına delil olarak girecek. Uluslararası etkinlik takvimini Dışişleri ile Kültür Dairesi birlikte yürütecek.

Gençler dünyayla. Akademik, kültürel ve sportif alanda gençlerle dünya arasındaki engelleri kaldıracak projeler geliştireceğiz. Yurt dışı konservatuvar bursu ➔ Söz 17; folklor ekiplerinin uluslararası festivallere katılımını destekleyeceğiz. Dijital kısa film ve fotoğraf yarışmalarıyla ülkemizi dünyayla buluşturacağız.

Diaspora. 1950'lerden bu yana göç eden Kıbrıslı Türklerin çocuk ve torunlarını kapsayan gönüllü diaspora envanteri hazırlanacak; geri dönüş ve mesleki birikim desteklenecek (➔ Söz 13), çocukların eğitime uyumu kolaylaştırılacak (➔ Söz 12). Yurt dışında yaşayan yurttaşların temsilciliklerde ya da belirlenmiş merkezlerde oy kullanabilmesi için yasal düzenleme çalışması başlatılacak.

Takvim İlk yıl **Araç** BK kararı

Milletvekili adaylarımız. Soldan sağa, üstten alta: Deniz Birinci, Kemal Baykallı, Esra Şerebet, Prof. Dr. Mürüde Çelikağ

Kıbrıs sorunu ve barış

Kıbrıslı Türkler bu adanın ortağıdır.

40

Kıbrıslı Türklerin iradesiyle çözümü savunacak, yeni geçiş kapılarını resmen teklif edeceğiz.

Kendi evimizin efendisi. Kıbrıs sorununda karar Kıbrıslı Türklerindir. 1959–1960 kuruluş anlaşmalarından doğan ortaklık haklarımız vazgeçilmezdir; varılacak çözümde Kıbrıslı Türkler tüm ada üzerinde egemenliğin ortağı olacaktır. Toplumumuzun özgür iradesini ve kurumlarını yönetme hakkını kabul etmeyen anlayışlara ve müdahalelere karşı tavizsiz koruyacağız.

Federal çözüm. Adil, kalıcı ve sürdürülebilir tek çözüm; BM Güvenlik Konseyi kararları ve BM parametreleri çerçevesinde iki toplumlu, iki kesimli, siyasi eşitliğe dayalı federasyondur. Guterres Çerçevesi dahil Crans-Montana'ya kadar üzerinde uzlaşılan mutabakatlar korunacak; takvimli ve sonuç odaklı müzakere savunulacak. Çözümle birlikte ada bir bütün olarak AB üyesi kalacaktır. İki ayrı devlet ve taksim söylemleri Kıbrıslı Türkleri 1960 anlaşmalarından doğan haklarından ve uluslararası hukuktan koparır.

Barış. Yükselen popülist ve milliyetçi hareketlere karşı, barışı ve adil çözümü savunan Kıbrıslı Rum siyasi oluşumları ve sivil toplumla karşılıklı saygı içinde diyalog kuracak; adanın iki yanındaki medyayla şeffaf iletişim kurarak ortak yurdumuzu ve kültürümüzü vurgulayan girişimleri destekleyeceğiz.

Siyasi eşitlik. Dönüşümlü başkanlık, kararlara etkin katılım ve kurucu devletlerin eşitliği pazarlık konusu değildir; hiçbir karar Kıbrıslı Türklerin onayı olmadan federal düzeyde alınamayacak. Kurucu devletimiz eğitim, sağlık, polis ve kültürde kendi politikasını uygulayacak.

Süreç. BM himayesindeki müzakerenin arkasında duracağız; partiler ve sivil toplum sürece katılacak. Cumhurbaşkanı ile uyumlu, güven yaratıcı önlemler üzerinde çalışacak partiler arası Meclis komitesini ilk otuz günde önereceğiz.

Geçiş kapıları. Haspolat ve Kiracıköy başta olmak üzere yeni kara geçiş kapıları için ilk yıl Kıbrıs Rum tarafına ve BM'ye resmî teklif sunacağız; Derinya dahil mevcut kapıların kapasitesini ve geçiş koşullarını iyileştireceğiz. Ara bölgenin daraltılmasını ve bazı alanların sivil kullanıma açılmasını, mülkiyet ve güvenlik hakları gözetilerek müzakere edeceğiz.

Maraş ve mülkiyet. Maraş'ı tek taraflı adımlarla değil; BM'nin 550 ve 789 sayılı kararları ışığında, yasal hak sahiplerine teslimini ve BM idaresinde yerleşime açılmasını öngören adımlarla ele alacağız. Mülkiyet iade, tazminat ve takasla dengeli çözülecek.

Takvim İlk yıl **Araç** BK kararı

Milletvekili adaylarımız · İyi Gelecek Kurultayı, 18 Ekim 2026

İYİ GELECEK
GENCLERLE
GELECEK
50
EVET

Milletvekili adaylarımız

Lefkoşa

Lefkoşa 16 aday

Zeki **Çeler**

Deniz **Birinci**

Hakan **Üredi**

Kemal **Baykallı**

Prof. Dr. Mehmet **Çakıcı**

Erman **Yaylalı**

Ali Yaman **Işık**

Hüseyin **Paşa**

Dr. Ahmet **Karahan**

Esra **Şerebet**

Dr. Güneş **Kozal**

Erhan **Keser**

Duygu Göze **Ergöknil**

Havva **Güleş**

Cemal **Sunar**

İlker **Balkır**

Milletvekili adaylarımız

Gazimağusa • Girne

Gazimağusa 12 aday

Mustafa **Emiroğluları**

Tacan **Reynar**

Ece **Balcı**

Ahmet **Denizer**

Şifa **Çika**

Güncel **Masaroğulları**

Olgu **Tansuğ**

Zakire **Kaleli**

Umut **Kadı**

Atakan **Bayraktaroğlu**

Füruzan **Sel**

Ceylan **Mehmet**

Girne 12 aday

Ayşe **Öztabay**

Mehmet **Perçinkardeşler**

Prof. Dr. Süha Halil **Akpınar**

Tekin **Birinci**

Feride **Gürel**

Barış **Baydar**

Çile **Atamer**

Mehmet Metin **Şenova**

Bayram **Dem**

Muhammet **Gözay**

Filiz Dilara **Kısa**

Aigul **Gaziköylü**

Milletvekili adaylarımız

İskele • Güzelyurt • Lefke

İskele 5 aday

Prof. Dr. Mürüde **Çelikağ**

Elif Özyiğit **Cengiz**

Çağıl **Çırakoğlu**

Kemal **Yıldız**

Ercan **Yüzüak**

Güzelyurt 3 aday

Metin **Ertop**

Faik **Arçay**

Dilek **Ötün Say**

Lefke 2 aday

Mine **Atlı**

Haluk **Giray**

Adaylarımızı tanıyın

Elli milletvekili adayımızın özgeçmişleri, meslekleri ve çalışma alanları Aday Kitapçığı'nda.

www.**tdpkibris**.org/mvkitapcik

Ne yapacağımızı yazdık.
Ne zaman yapacağımızı yazdık.
Hesabını sorabilirsiniz.

Hesap Listesi s. 76 · www.**tdpkibris**.org/hesapveririz

Sözümüzü tuttuk mu?

Bir sonraki seçimde bu iki sayfayı elinize alın. Her sözün yanına kendi kararınızı işaretleyin; tutulmayan her satırın hesabını sorun.

1 GEÇİM

1	Kayıt dışı ekonomiyi üç yılda yarıya indirecek, vergiyi tabana yayacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
2	Hayat pahalılığı kriz masasını ilk gün kuracağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
3	Hızlı internet ve Özel Ekonomik Bölge'yle 2030'da üç yüz teknoloji şirketi kuracağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
4	Her çalışana güvence, her işverene teşvik: özel sektörde toplu sözleşme yaygınlaşacak.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
5	Beş yılda sebze ithalatını yüzde kırk, yem ithalatını yüzde otuz azaltacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
6	Turizm gelirini ikiye katlayacak, her kumarhane makinesini Maliye'ye bağlayacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
7	Sıfır Atık politikasını orta vadede hayata geçirecek, Depozito İade Sistemi'ni kuracağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
8	Daha az saat, aynı maaş: çalışma süresini pilot uygulamalarla kademeli kısaltacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
9	Sosyal Konut Yasası doksan günde Meclis'te olacak; her kira sözleşmesi kayda girecek.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
10	Güvenli krediyi ve hızlı, şeffaf icrayı ilk yıl yasalaştıracağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır

2 YAŞAM

11	Genel Sağlık Sigortası'nı ilk yıl yasalaştıracak, hak sahiplerini kapsama alacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
12	Eğitim Master Planı'nı ilk yıl paydaşlarla hazırlayacak, Eğitim Şûrası'nı toplayacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
13	Gençlik Meclisi'ni yasayla kuracak, her lisanslı sporcuyu sigortalayacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
14	Her yaşam evi ruhsatlı, her denetim habersiz olacak.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
15	Özel gereksinimli bireyi doğumdan yaşam boyu destekleyecek, aileyi kaygıdan kurtaracağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
16	Ev İçi Şiddet Yasası'nı ilk yıl geçirecek, her mağdura ücretsiz adli yardım sağlayacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
17	Sanatçı Hakları Reform Programı'nın altı yasasını ilk yıl Meclis'e sunacak, sanatı eğitimle bütünleştireceğiz.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
18	Altı ilçede hayvan bakımevi kuracak, kısırlaştırmayı ücretsiz yapacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
19	Özerk ve sivil Afet Yönetim Kurumu'nu ilk yıl yasayla kuracağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır

2035

3 DEVLET

20	Dokunulmazlığı kürsüyle sınırlayan Anayasa değişikliğini Meclis'e sunacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
21	Yargıya özerk bütçe, daha çok yargıç ve mahkeme, dijital duruşma sağlayacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
22	Bu ülkede yaşayan herkes on iki ayda sayılacak.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
23	Devletin her işinin bir sahibi, her hizmetinin bir süresi olacak.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
24	Kamu hizmetlerinin en az yarısını dört yılda dijitalleştirecek, tek e-Devlet kapısında toplayacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
25	Her belediye bütçesinin en az yüzde onu yurttaş oyuyla belirlenecek.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
26	Basın yasasını gazetecilerle birlikte yazacağız: özgür ve nitelikli basın.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
27	Açık Veri Portalı'nda ilk yıl yüz veri seti yayımlayacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
28	Silah ruhsatını beş yılda bir sağlık ve sicil denetimiyle yenileyeceğiz.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
29	Zorunlu askerlik süresini bu dönem kısaltacak, sivil hizmet yasasını Meclis'e sunacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
30	Şartlı tahliyeyi nesnel ölçüte, ihmalle ölüme sebebiyeti adil cezaya bağlayacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
31	Trafikte sıfır tolerans uygulayacak, toplu taşımayı tek kartla gece yarısına kadar yayacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır

4 KIBRIS

32	Elektriğin yarısını 2035'te yenilenebilirden üretecek, su kaybını yarıya indireceğiz. (2035)	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
33	Her yeni inşaat ruhsatına bağımsız statik denetim ve gri su şartı koyacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
34	Kamusal erişime kapatılan kıyıları halka açacak, kıyıda yüz metre yasağını tavizsiz uygulayacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
35	Millî gelirin yüzde bir buçuğunu kademeli olarak Ar-Ge'ye ayıracağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
36	Teknoloji ve Dijital Dönüşüm Bakanlığı'nı kuracak, kritik veriyi ada içinde tutacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
37	Kıbrıs Barış ve Etnografya Müzesi'ni dönem sonuna kadar açacağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
38	AB müktesebatına uyum takvimini Meclis'e sunacak, Yeşil Hat ticaretini genişleteceğiz.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
39	Ambargolara karşı her federasyona ayrı dosya açan diplomasi birimi kuracağız.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır
40	Kıbrıslı Türklerin iradesiyle çözümü savunacak, yeni geçiş kapılarını resmen teklif edeceğiz.	☐ Evet	☐ Kısmen	☐ Hayır

7 Aralık

Dönüm noktası 6 Aralık. Hedef 2030.

6 Aralık'ta bu ülkenin yönünü değiştirecek bir karar vereceğiz. O gün sandığa taşıyacağımız iradeyle, 2030'a uzanan büyük dönüşümün yolunu açacağız.

Hedefimiz açık: İnsanımızın geleceğe güvenle baktığı, kurumların çalıştığı, emeğin karşılığını bulduğu ve siyasetin hesap verdiği bir ülke.

2030'a geldiğimizde bu dönüşüm, insanımızın günlük hayatında görülecek. Hastaneye başvuran yurttaşın aldığı hizmette, işe başvuran gencin karşılaştığı adalette, çalışanın alım gücünde, kamu kaynaklarının nasıl kullanıldığında hissedilecek.

Başarımızı bu sonuçlarla ölçeceğiz. Attığımız her adımı, insanımızın hayatında neyi değiştirdiği üzerinden değerlendireceğiz.

6 Aralık'ta alacağımız sorumluluğun ağırlığını biliyoruz. Önümüzdeki yılları planlamak, sorunları önceliklendirmek ve verdiğimiz sözleri adım adım hayata geçirmek zorundayız.

Bunun için bilgiyi, emeği ve siyasi iradeyi aynı hedefte buluşturmalıyız. Önümüzü gören bir planımız, o planı uygulayacak kadrolarımız ve verdiğimiz sözleri takip edecek bir çalışma disiplinimiz olmalı.

Genel Sekreter olarak görevimi burada görüyorum: Bu büyük dönüşümün ekibini ve çalışma düzenini bugünden kurmak.

Komitelerde çözüm üreten, mahallelerde insanımızı dinleyen, işinden çıkıp toplantıya yetişen, ailesine ayıracağı zamandan fedakârlık ederek sorumluluk alan arkadaşlarımızla birlikte çalışıyoruz. Her birinin bilgisi, deneyimi ve emeği bu mücadeleyi büyütüyor.

Bu emeğin değerini biliyorum. O emeği ortak bir başarıya dönüştürme sorumluluğunu taşıyorum.

Ekip ruhu; birbirimizi dinlemek, fikrimizi açıkça söylemek, gerektiğinde tartışmak ve aldığımız kararın arkasında birlikte durmaktır. Görevi paylaşmak, işi takip etmek, zorlandığımız yerde birbirimize omuz vermektir.

Ülkeyi yönetmeye talip olan bir kadro, bu kültürü kendi içinde yaşatmalıdır.

Siyasetteki dönüşüm de burada başlar. Göreve talip olanın hazırlığıyla, sorumluluk üstlenenin yaptığı işle, yönetenin verdiği hesapla değerlendirildiği bir siyasi kültür kuracağız. Dürüstlüğün, liyakatin ve çalışkanlığın karşılık bulmasını sağlayacağız. Yurttaşın sözünü karar süreçlerine taşıyacağız.

İyi Gelecek Sözleşmesi'ndeki imzamız, bu çalışma anlayışına bağlılığımızdır. Hedeflerimizi izleyecek, ilerlememizi açıklayacak, eksiklerimizi giderecek ve verdiğimiz sözün sorumluluğunu taşıyacağız.

2030'da çocuklarımızın okuyacağı okullar, gençlerimizin çalışacağı işler, insanımızın yaşayacağı şehirler bugünkü kararlarımızla şekillenecek. Bu yüzden kaybedecek zamanımız, boşa harcayacak emeğimiz yok.

2030'da bu ülkeye baktığımızda, hep birlikte şunu söyleyebilmek istiyorum:

"Siyaseti değiştirdik. Kurumları çalıştırdık. Memleketin yönünü değiştirdik."

Ve bunu söyleyen herkesin, o değişimde kendi emeğini görebilmesini istiyorum.

6 Aralık'ta yolu açacağız. 2030'a kadar o yolda attığımız her adımın karşılığını insanımızın hayatına taşıyacağız.

Tarih, bu memleket için neyi göze aldığımızı yazsın; çocuklarımız neyi başardığımızı yaşasın.

Redif Ekinci

Toplumcu Demokrasi Partisi Genel Sekreteri

Sizden

Sözünüz sözümüz olsun.

Bu kitaptaki kırk söz bizim; kırk birincisi sizin olsun. Beklentinizi, önerinizi, eksik ya da yanlış bulduğunuzu yazın.

Her ileti okunacak; sözümüze dönüşenler Meclis çalışmamıza girecek ve bir sonraki baskıda adınız anılmadan bu kitaba eklenecek.

sozunuz@tdpkibris.org
www.**tdpkibris**.org/sozunuz

6 Aralık'ta İyi Geleceğe Mühür

Pusulada TDP sütununa mühür.

6 Aralık 2026 · Pazar

Meclis'te temsil edildiğimizde kırk sözün her birinin gerektirdiği girişimi başlatacak, sonuçlarını düzenli açıklayacağız.

Hükümet protokolü için olmazsa olmazlarımız

Bu on madde hükümet protokolünün ilk sayfasıdır.

TDP'nin hükümet ortaklığı bu on maddeyle başlar. Her maddenin karşılığı bu kitapta bir sözdür; protokole giren her madde takvimi ve bütçesiyle izlenir.

1	**Liyakate dayalı kamu istihdamı.** Kamuya alım yalnız sınavla ve puanla; Kamu Hizmeti Komisyonu siyasi müdahaleye kapatılır.	Söz 23
2	**İhale ve kamu harcamalarında şeffaflık.** Tüm kamu ihaleleri elektronik platformda canlı; teklifler ve harcamalar açık veri.	Söz 20
3	**Dokunulmazlığın kürsüyle sınırlandırılması.** Anayasa değişikliği önerisi protokole yazılır, ilk yıl Meclis'e sunulur.	Söz 20
4	**Nüfus sayımı ve kapasite planlaması.** Geçici Kurul ilk otuz gün, Nüfus ve Kapasite Yüksek Kurulu yasası ilk altmış gün, sayım en geç on iki ay.	Söz 22
5	**Genel Sağlık Sigortası.** Yasa ilk yıl Meclis'ten geçer; hak sahipleri tek güvencede, özelde fark ücreti makul tavanla sınırlı.	Söz 11
6	**Bağımsız yolsuzlukla mücadele ve mal beyanı.** Yasayla kurulan bağımsız Yolsuzlukla Mücadele Komisyonu; milletvekili ve üst düzey görevlilerin mal beyanı her yıl denetime açık.	Söz 20
7	**Özel sektörde çalışan hakları.** Toplu sözleşmeyi teşvik eden yasa ilk yıl; dijital puantaj her işletmede zorunlu.	Söz 4
8	**Barınma ve sosyal konut programı.** Sosyal Konut Yasası ilk doksan günde Meclis'e; kira sözleşmeleri zorunlu tescille kayda girer.	Söz 9
9	**Kamu hizmetlerinde somut sadeleşme.** Bir kez beyan ilkesi, her hizmete ilan edilmiş süre ve sorumlu; Kamu Hizmetlerinin Sunumu Yasası ilk yıl.	Söz 23 · 24
10	**Kıbrıs'ta çözüm ve toplum iradesi.** BM parametreleri çerçevesinde iki toplumlu, iki kesimli, siyasi eşitliğe dayalı federasyon; karar Kıbrıslı Türklerin.	Söz 40

Her madde protokole sorumlu bakanlık, son tarih ve bütçesiyle girer; ilerlemesi kamuya açık raporla izlenir.

Lütfen bu kitapçığı saklayın.

Hükümette olup bu sözlerin gerçekleşmesi için çaba göstermediysek ya da Meclis'te muhalefette bu maddelerin takipçisi olmadıysak, bizden hesap sorun.

İYİ GELECEK
SENİNLE GELECEK

www.**tdpkibris**.org/sozlesme
TDP 2026 Seçim Programı · 6 Aralık 2026

50 YILLIK GELENEK ONURLU GELECEK